

ДОКЛАД

ЗА ГОРИ С ВИСОКА КОНСЕРВАЦИОННА СТОЙНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ТП ДЛС „БОРОВО”

(към 30.09.2018г.)

Настоящото проучване първоначално е извършено през 2011 година, във връзка с определяне на горите с висока консервационна стойност (ГВКС) за територията на Държавно ловно стопанство (ДЛС) „Борово” и в изпълнение на принцип 9 от стандарта за сертификация управлението на гори по схемата на [REDACTED]. Инвентаризацията и проучванията са направени съгласно указанията на Националното ръководство за определяне на гори с висока консервационна стойност, изготвено от WWF – DCP.

Настоящия доклад е актуализиран към 30.09.2018г. с цел привеждане на стопанството в съответствие с принципите, критериите и индикаторите на влезлия в сила Националния стандарт за отговорно управлението на горите в България. [REDACTED], като са взети предвид указанията на новото практическо ръководство (от октомври 2016 г.) за определяне, стопанисване и мониторинг на гори с висока консервационна стойност в България. (Приложение 13 към цитирания стандарт)

В Националното ръководство е дадена дефиниция за ГВКС, включваща в себе си шест различни характеристики на гората или комбинации от тях, които определят нейната консервационна стойност. В общ план Ръководството дава и насоки за управление и стопанисване, които ще запазят или повишат тези консервационни стойности. При разработката на настоящия документ, екипът се е водил изцяло от определенията, праговете и оценките посочени в Националното ръководство. Съответните дефиниции са адаптирани конкретно за земите и горите от горския фонд, управлявани от ДЛС „Борово”. Посочените указания за стопанисване и мониторинг са разписани конкретно и съобразно спецификата на горите и начина им на управление на проучваната територия. Разработени са всички консервационни стойности, установени на територията на горското стопанство. Инвентаризацията на ГВКС, свързани с наличието на редки, застрашени и изчезващи видове е продължителен процес излизащ извън рамките на един сезон.

Общата площ на ТП ДЛС „Борово” е 15122,5 ha, от която държавните горски територии са 14510,6 ha. Обхваща част от Западно-Родопския район на Рило-Родопската област. Стопанството е разположено върху южните склонове на Баташката планина под

връх Баташки снежник. Голямата разлика в надморската височина от 500 м при язовир „Въча“ до 2082 м при връх Баташки снежник, определя климатични особености, характерни за три климатични пояса: преходно-средиземноморски, умерен и планински.

Разнообразието на релефа, почвените характеристики и климата обуславят значително биологично разнообразие. Горските екосистеми в района са ценни в икономически, екологичен и социален аспект, тъй като поддържат разнообразен растителен и животински свят и имат важни водорегулиращи, противоерозионни, рекреационни и естетически функции.

Основната част от горите на територията на ДЛС „Борово“ са включени в различните категории ВКС. В някои случаи един и същи подотдел попада в повече от една консервационна стойност. Това прави гората в този подотдел особено значима за поддържане и повишаване на всички идентифицирани консервационни стойности. В такива случаи се прилагат препоръките и ограниченията за стопанисване и мониторинг, които имат най-строг режим по отношение на прилагането на горскостопанските дейности.

Ръководният състав на ТП ДЛС „Борово“ е преминал теоретично обучение за основните принципи по прилагането на методиката на Националното ръководство по определяне, управление и мониторинг на гори с висока консервационна стойност.

През периода на проучванията са проведени консултации с представители на местните власти и сдружения за определяне на значимите за местните общности горски територии и съгласуване на режимите за стопанисване. По време на срещите те са информирани за проучването и за основните принципи на горите с висока консервационна стойност и е потърсено тяхното мнение относно възможностите за прилагане.

При направените промени в новия горскостопански план на ДЛС „Борово“ се интегрират резултатите от изследването и препоръчаните горскостопански мероприятия в него. Това ще допринесе за по-добро и екологосъобразно стопанисване на горските екосистеми в района.

ВКС 1. РАЗНООБРАЗИЕ ОТ ВИДОВЕ. КОНЦЕНТРАЦИИ НА БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ ВКЛ. ЕНДЕМИЧНИ, РЕДКИ, ЗАЩИТЕНИ ОТ ИЗЧЕЗВАНЕ ВИДОВЕ С ГЛОБАЛНО, РЕГИОНАЛНО ИЛИ НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ

При определянето на тази ВКС се прави оценка на управлението на ТП ДЛС "Борово", свързано с опазването на биологичното разнообразие и защитените

територии и зони. Извършва се инвентаризация на важните за района видове с природозащитна стойност, както и въздействието на лесовъдските дейности върху тях и техните местообитания.

На национално ниво в ръководството за страната са определени следните компоненти:

- Защитени територии и защитени зони
- Застрашени, изчезващи и ендемични видове
- Критични концентрации на видове

ВКС 1.1 ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ

В България за ГВКС се смятат всички защитени територии, както следва:

1. Гори и горски територии в резервати, поддържани резервати, национални паркове, защитени местности, природни забележителности, обявени по ЗЗТ;

2. Гори и горски територии в природни паркове попадащи в зони предназначени за опазване на биологичното разнообразие определени с плановете за управление или паркоустройствените проекти по реда на Закона за горите (ЗГ);

3. Гори и горски територии в природни паркове които нямат устройствени документи;

4. Гори и горски територии попадащи в защитени зони обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР).

1. Гори и горски територии в резервати, поддържани резервати, национални паркове, защитени местности, природни забележителности, обявени по ЗЗТ;

На територията на ДЛС „Борово” попадат следните защитени територии: ПЗ Фотински водопад, ЗМ Балабанлии, ЗМ Кемера, ЗМ Фотинска река, ЗМ Хаджийски чарк, ЗМ Пясъка, ЗМ Сачан дере, ЗМ Сърнена поляна (виж Табл.1)

Таблица 1

Защитена територия	Площ /ха/	Отдел/подотдел	Землище	Заповед за обявяване/ограничения	Заповед за прекатегоризация	Цел на обявяване
---------------------------	------------------	-----------------------	----------------	---	------------------------------------	-------------------------

Природна забележителност «Фотински водопад»	11,9	38 а, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 3	С. Фотиново	Заповед № 656/13.09.1979 г. на КОПС Ограничения: 1. Кастрене и повреждане на дървета. 2. Късане или изкореняване на растения. 3. Пашата на домашни животни. 4. Безпокоене на дивите животни. 5. Ракриване на кариери. 6. Извеждане на сечи, освен ландшафтни след съгласуване с РИОСВ 7. Всякакво строителство, освен предвиденото по проект.		
Защитена местност «Кемера»	44,00	233 а, б, в, 1; 234 б	С. Фотиново	Заповед № 3899/15.09.1975 г. на КОПС и увеличена със Заповед № 587 от 08.06.1983 г. на КОПС към МС. Ограничения: 1. Сечене, чупене, изкореняване, обелване на дървета, смолодобиване. 2. Пашата на добитък по всяко време и от всякакъв вид. 3. Палене на огън извън определените места. 4. Преследване, ловене и убиване на всякакви животни. 5. Замърсяване на водите. 6. Ловуване, гърмене с огнестрелни оръжия 7. Повреждане на пътища. 8. Повреждане на съществуващи постройки. 9. Строеж на сгради и пътища извън определените с устройствени проекти.		Живописен ландшафт и буферна зона около резерват „Дупката“
Защитена местност „Фотинска река“	302	27 а, б, ж, и, к, л, п, р, 28 1, а, и, к, 29 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, а, б, 30 1, 2, а, б, в, е, ж, з, 35 1, 51, 52, 53, б, г, л, м, н,	С. Фотиново	Обявена като Историческо място със Заповед № 3962/20.12.1973 г. на Ограничения: 1. Сечене, чупене, изкореняване, обелване на дървета, смолодобиване. 2. Пашата на добитък по всяко време и от всякакъв вид. 3. Палене на огън извън определените места.	Прекатегорирана като защитена местност със Заповед №РД-386 от 03.04.2003 на МОСВ	Опазване на характерен ландшафт

		о, п, 39 1, б, в, г, д, е, ж, з, и, п, х, ц,		<p>4. Преследване, ловене и убиване на всякакви животни.</p> <p>5. Замърсяване на водите.</p> <p>6. Ловуване, гърмене с огнестрелни оръжия</p> <p>7. Повреждане на пътища.</p> <p>8. Повреждане на съществуващи постройките.</p> <p>9. Строеж на сгради и пътища извън определените с устройствени проекти</p>		
Защитена местност „Хаджийск и чарк“	11,4	65 2, 3, 87 1, 3,	С. Фотиново	<p>Обявена като Историческо място със Заповед № 3962/20.12.1973 г. на Ограничения:</p> <p>1. Сечене, чупене, изкореняване, обелване на дървета, смолодобиване.</p> <p>2. Пашата на добитък по всяко време и от всякакъв вид.</p> <p>3. Палене на огън извън определените места.</p> <p>4. Преследване, ловене и убиване на всякакви животни.</p> <p>5. Замърсяване на водите.</p> <p>6. Ловуване, гърмене с огнестрелни оръжия</p> <p>7. Повреждане на пътища.</p> <p>8. Повреждане на съществуващи постройките.</p> <p>9. Строеж на сгради и пътища извън определените с устройствени проекти</p>	Прекатегорирана като защитена местност със Заповед №РД-387 от 03.04.2003 на МОСВ	Опазване на характерен ландшафт
Защитена местност „Пясъка“	4,4	131 и, 132 5, 6, 7, е, ж, з,	С. Фотиново	<p>Обявена като Историческо място със Заповед № 3962/20.12.1973 г. на Ограничения:</p> <p>1. Сечене, чупене, изкореняване, обелване на дървета, смолодобиване.</p> <p>2. Пашата на добитък по всяко време и от всякакъв вид.</p> <p>3. Палене на огън извън определените места.</p> <p>4. Преследване, ловене и убиване на всякакви животни.</p> <p>5. Замърсяване на водите.</p> <p>6. Ловуване, гърмене с огнестрелни оръжия</p> <p>7. Повреждане на пътища.</p>	Прекатегорирана като защитена местност със Заповед №РД-388 от 03.04.2003 на МОСВ	Опазване на характерен ландшафт

				<p>8. Повреждане на съществуващи постройки.</p> <p>9. Строеж на сгради и пътища извън определените с устройствени проекти</p>		
Защитена местност „Сачан дере“	12,8	212 4, 5, ж, з, и 213 3, о,	С. Фотинов о	<p>Обявена като Историческо място със Заповед № 3962/20.12.1973 г. на Ограничения:</p> <p>1. Сечене, чупене, изкореняване, обелване на дървета, смолодобиване.</p> <p>2. Пашата на добитък по всяко време и от всякакъв вид.</p> <p>3. Палене на огън извън определените места.</p> <p>4. Преследване, ловене и убиване на всякакви животни.</p> <p>5. Замърсяване на водите.</p> <p>6. Ловуване, гърмене с огнестрелни оръжия</p> <p>7. Повреждане на пътища.</p> <p>8. Повреждане на съществуващи постройки.</p> <p>9. Строеж на сгради и пътища извън определените с устройствени проекти</p>	Прекаategori зарана като защитена местност със Заповед №РД-389 от 03.04.2003 на МОСВ	Опазване на характерен ландшафт
Защитена местност „Балабанлий“	96,9	222 3, 4, 7, 51, з, 223 1, б, в, г, д, е, 229 1, 2, 4, 5, 7 а, б, в, д, е, ж, з, 230 1, 2, а, 240 3, 7, в,	С. Фотинов о	<p>Обявена като Историческо място със Заповед № 3962/20.12.1973 г. на Ограничения:</p> <p>1. Сечене, чупене, изкореняване, обелване на дървета, смолодобиване.</p> <p>2. Пашата на добитък по всяко време и от всякакъв вид.</p> <p>3. Палене на огън извън определените места.</p> <p>4. Преследване, ловене и убиване на всякакви животни.</p> <p>5. Замърсяване на водите.</p> <p>6. Ловуване, гърмене с огнестрелни оръжия</p> <p>7. Повреждане на пътища.</p> <p>8. Повреждане на съществуващи постройки.</p> <p>9. Строеж на сгради и пътища извън определените с устройствени проекти</p>	Прекаategori зарана като защитена местност със Заповед №РД-390 от 03.04.2003 на МОСВ	Опазване на характерен ландшафт
Защитена	306,5	152 в, 234 а, 235 1, 2,	С. Фотинов		Обявен със Заповед	

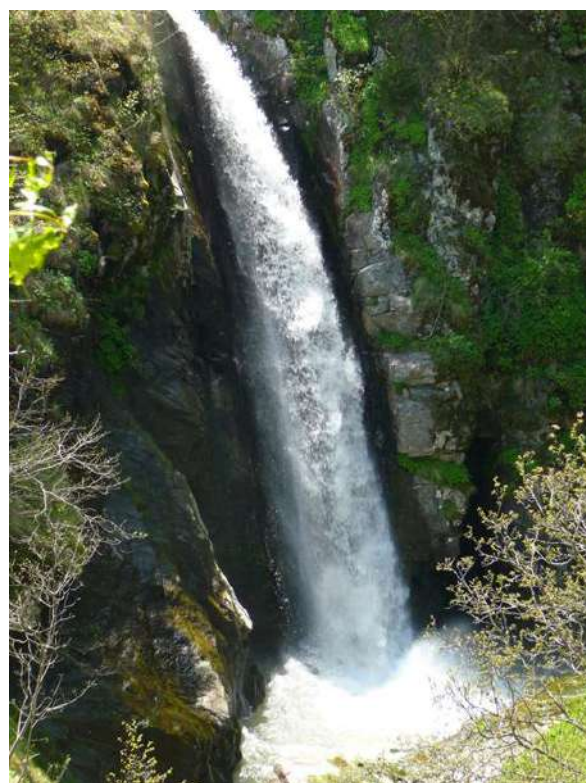
местност „Сърнена поляна“	а, б, 236 1, а, 237 1, 2, а, 239 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, 242 1 а, б, в, г, д, е, 244 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, ж, 252 е, ж, 253 з, д, е, 254 з, 5, б, ж, з, и, к, л, н, 265 5, ж, з, и, к, л	о		№РД-416 от 18.06.2007 Бивша буферна зона на Резерват „Дупката“	
---------------------------------	--	---	--	--	--

Защитена местност „Балабанлий“

Защитена местност „Фотинска река“

Природна забележителност „Фотински водопад“

2. Гори и горски територии попадащи в защитени зони обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР).

Съгласно последните действия по изграждането на Национална екологична мрежа на територията на страната, към ВКС 1.1.4. са идентифицирани две защитени зони по смисъла на Закона за биологичното разнообразие.

Защитени зони за местообитанията

Защитена зона **BG0001030 Родопи - Западни** е одобрена с решение на Министерски съвет: № 661 от 16 октомври 2007 г. и е с обща площ 271909.21 ха.

Целите на опазване на защитената зона са:

1. Запазване площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
2. Опазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
3. Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

За територията на зоната има определени 20 типа горски местообитания, част от които попадат на територията на стопанството – напр. буковите, еловите, черборовите гори

Стандартният формуляр за зоната със списък на местообитанията и видовете е на страницата: http://natura2000bg.org/natura/UserFiles/File/SDF/SDF_BG0001030.pdf

Територии попадащи в ЗЗ „Родопи-Западни” BG 0001030 от Директивата за опазване на местообитанията: 1 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18; 2 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 3 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13; 4 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3, 4, 5; 5 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11; 6 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4, 5, 51; 7 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 51; 8 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3; 9 - а, б, в, г, д, 1; 10 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13; 11 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4, 5, 51; 12 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1; 13 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3; 14 - а, б, в, г, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 15 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 16 - а, б, в, г, д, 1; 17 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 51; 18 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2; 19 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 20 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, 1, 2,

3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 51; 21 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 22 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, 1, 2, 3, 4; 23 - а, б, в, г, д, е, ж; 24 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, 1, 2; 25 - а, б, в, г, д, е; 26 - а, б, в, г, д, е, ж; 27 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, 1; 28 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1; 29 - а, б, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10; 30 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2; 31 - а, б, в, г, д, е, 1; 32 - а, б, в, г, д, 1, 2; 33 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, 1, 2, 3, 4, 5; 34 - а, б, в, г, д; 35 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, 1, 51, 52, 53; 36 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, 1, 2, 3, 51; 37 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 1, 2; 38 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 39 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, 1; 40 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 41 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, 1, 2, 3, 4, 5; 42 - а, б, в, г, д, е, 1; 43 - а, б, в, г, д, е, ж, з; 44 - а, б, в, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 45 - а, б, в, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 46 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3; 47 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2; 48 - а, б, в, г, д, 1, 2; 49 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2; 50 - а, б, в, г, д, 1, 2; 51 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2; 52 - а, б, 1; 53 - а, б, в, г, 1; 54 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 55 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3; 56 - а, б, в, г, д, 1, 2, 3; 57 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 58 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3, 4, 5; 59 - а, б, в, 1, 2, 3; 60 - а, б, в, г, д, е, 1, 2; 61 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10; 62 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 63 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2, 3, 4, 5; 64 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4; 65 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2; 66 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2, 3; 67 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 51, 52; 68 - а, б, в, г, д, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 69 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 70 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 51, 52; 71 - а, б, в, г, 1, 2, 3, 4, 5, 51; 72 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4; 73 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2, 3, 4, 5; 74 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2, 51, 52; 75 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 76 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, 1, 2, 3; 77 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, а1, б1, в1, г1, д1, е1, ж1, з1, и1, к1, л1, м1, н1, о1, п1, р1, с1, т1, у1, ф1, х1, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 78 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, 1, 2, 3, 4; 79 - а, б, в, г, д, 1, 2, 3, 4, 5; 80 - а, б, в, г, д, е, ж, 1; 81 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у; 82 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, 1; 83 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2, 3; 84 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3; 85 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, 1, 2, 3, 4; 86 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2, 3; 87 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3; 88 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3; 89 - а, б, в, г, д, 1, 2, 3; 90 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3, 4; 91 - а, б, в, г, д, е, ж, 1; 92 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2; 93 - а, б, 1; 94 - а, б, в, г, д, е, ж, 1; 95 - а, б, в, г, д, 1, 2; 96 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 97 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2; 98 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 99 - а, б, в, г, д, 1, 2, 3, 4; 100 - а, б, 1, 2, 3; 101 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 102 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 103 - а, б, в, г, д, е, 1; 104 - а, б, в, г, д, 1, 2; 105 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3; 106 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, 51; 107 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3, 51; 108 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 109 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 110 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3; 111 - а, б, в, г, д, е; 112 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4, 5; 113 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3, 4, 5; 114 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3; 115 - а, б, в, г, д, е; 116 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3; 117 - а, б, в, г, 1, 2, 3, 4; 118 - а, б, в, г; 119 - а, б, в, г, д; 120 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 121 - а, б, в, 1, 2, 3, 4; 122 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3; 123 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1; 124 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3; 125 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4; 126 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3; 127 - а, б, в, г, 1, 2, 3; 128 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 129 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 130 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 131 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10,

11, 12; 132 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9; 133 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 134 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, 1, 2, 3; 135 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2; 136 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 51; 137 - а, б, в, г, д, е, 1; 138 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1; 139 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3; 140 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 141 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1; 142 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4, 5; 143 - а, б, в, г, д, е; 144 - а, б, в, г, 1; 145 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 51; 146 - а, б, в, г, д, е, ж, 1; 147 - а, б, в, г, д; 148 - а, б, в; 149 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3; 150 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2; 151 - а, б, в, г, д, е, 1; 152 - а, б, в, г, д, е, ж, 1; 153 - а, б, в; 154 - а, б, в, г, д, 1; 155 - а, б, в, г, д, е, ж, 1; 156 - а, б, в, г, 1, 2, 3; 157 - а, б, в, г, 51; 158 - а, б, в, г, 1, 2; 159 - а, б, в, г, 1; 160 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4; 161 - а, б, в, 1; 162 - а, б, в, г, 1, 2, 3; 163 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4, 5; 164 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2; 165 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4; 166 - а, б, 1, 2; 167 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3; 168 - а, б, в, 1, 2, 3; 169 - а, б, в, 1, 2, 3, 4; 170 - а, б, в, г, 1; 171 - а, б, 1, 2; 172 - а, б, в, г, д, 1, 2, 3, 4; 173 - а, б, в, г, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 174 - а, б, в, г, 1, 2, 3, 4, 5; 175 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4; 176 - а, б, в, г, 1, 2; 177 - а, б, в, г, 1, 2; 178 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3; 179 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 180 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3; 181 - а, б, в, г, д, 1; 182 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2; 183 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2, 3; 184 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 185 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4; 186 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2, 3; 187 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 188 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 189 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3; 190 - а, б, в, г, д; 191 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3, 4; 192 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2; 193 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4; 194 - а, б, в, г, д, е, ж, 1; 195 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2; 196 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, 1, 2, 3, 4, 5; 197 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1; 198 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2; 199 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 200 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4; 201 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 202 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3; 203 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4, 5; 204 - а, б, в, г, д, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 205 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3, 4, 5; 206 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3; 207 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, 1, 2, 3, 4, 51; 208 - а, б, в, г, д, е, 1, 2; 209 - а, б, в, г, д, 1, 2; 210 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2, 3, 4; 211 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3, 4, 5, 51; 212 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4, 5; 213 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3, 51; 214 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4, 5, 51; 215 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4; 216 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3; 217 - а, б, в, г, д, е, ж, 1; 218 - а, б, в, г, д, е, ж, з; 219 - а, б, в, г, д, е, 1; 220 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4; 221 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 222 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 51, 52; 223 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1; 224 - а, б, в; 225 - а, б, в, г, 1; 226 - а, б, в, 1, 2, 3, 4; 227 - а, б, в, г, 1, 2, 3, 4; 228 - а, б, в, г, 1, 2, 3; 229 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 230 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4, 5; 231 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3, 4; 232 - а, б, в, г, 1, 2, 3; 233 - а, б, в, 1; 234 - а, б, 1; 235 - а, б, 1, 2; 236 - а, 1; 237 - а, 1, 2; 239 - а, б, в, г, 1, 2, 3, 4; 240 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9; 241 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3, 4, 5; 242 - а, б, в, г, д, е, 1; 243 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4; 244 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4; 252 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 51; 253 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3; 254 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 51; 255 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3, 4, 5; 256 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3; 257 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 258 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 259 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 51; 260 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2, 3; 261 - а, б, в, г, д, 1; 262 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2, 3; 263 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4, 5; 264 - а, б, в, г, д, 1, 2, 3, 51; 265 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2, 3, 4, 5; 267 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 268 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 269 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 51, 52; 270 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1; 271 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1; 272 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, 1, 2, 3, 4, 5; 273 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2; 274 - а, б, в, 1, 2; 275 - а, б, в, 1, 2, 3, 4; 276 - а, б, в, г, 1, 2; 277 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3; 278 - а, б, в, г, 1, 2; 279 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3;

280 - а, б, в, 1, 2; 281 - а, б, в, г; 282 - а, б, в, г, д, 1; 283 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2, 3, 4, 5, 6;

Защитени зони за птиците

Защитена зона **BG0002063 Западни Родопи** е обявена със ЗАПОВЕД № РД-835 от 17 ноември 2008 г. на министъра на околната среда и водите и е с обща площ 721 831,169 дка. Защитената зона е обявена с цел:

1. Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в заповедта видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;

2. Възстановяване на местообитания на видове птици по заповед, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Списък на видовете птици е в т. 2 от Заповедта, която е публикувана на интернет страницата: http://natura2000bg.org/natura/UserFiles/File/zapovedi/BG0002063_DV_108_08.pdf

Съгласно горесцитираната заповед в границите на защитената зона се забранява:

1. Залесяването на пасища и мера, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;

2. Използването на пестициди и минерални торове в пасища;

Територии попадащи в ЗЗ „Западни Родопи” BG 0002063 от Директивата за опазване на птиците: 1 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18; 2 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 3 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13; 4 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3, 4, 5; 5 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, л, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11; 6 - б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4, 5, 51; 7 - б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 51; 8 - е, ж, з, и, 1, 2, 3; 9 - а, б, в, г, д, 1; 10 - а, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13; 11 - д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4, 5, 51; 12 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1; 13 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3; 14 - а, б, в, г, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 15 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 16 - а, б, в, г, 1; 17 - а, д, 1, 5, 6, 7, 8; 18 - а, б, г, д, е, 1, 2; 19 - а, б, в, г, д, к, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 20 - а, б, в, г, б1, 1, 2, 6; 22 - д, з, и, 1, 2; 23 - а, б, в, г, д; 24 - л, м, н; 25 - г; 26 - а, б, в, г, д; 27 - а, б, е, ж, и, к, л, п, х, 1; 28 - а, в, и, 1; 29 - а, б, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10; 30 - а, в, ж, з, 1, 2; 31 - а, б, в, г, 1; 32 - а, б, в, г, д, 1, 2; 33 - а, д, е, ж, и, н, п, т, ц, 1, 2, 3, 4, 5; 34 - а, б; 35 - б, г, и, л, м, п, 1, 51, 52, 53; 36 - в, д, е, ж, и, м, п, р, ф, х, 1, 2, 3, 51; 37 - б, в, г, д, е, ж, л, 1, 2; 38 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, р, с, т, у, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 39 - б, в, ж, з, и, п, х, ц, г1, 1; 40 - ж, к, о, п, т, у, ц, ч, я, е1, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 41 - г, д, ж, и, к, л, м, н, п, р, с, т, у, 1, 2, 3, 4, 5; 42 - а, в, г, д, е, 1; 43 - а, б, в, г, д, е, ж; 45 - б, в; 46 - б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3; 47 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2; 48 - б, в, г, д, 1, 2; 49 -

а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2; 50 - а, б, в, г, д, 1, 2; 51 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2; 52 - а, б, 1; 53 - а, б, в, г, 1; 54 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 55 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3; 56 - а, б, в, г, 1, 2, 3; 57 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 58 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3, 4, 5; 59 - а, б, в, 1, 2, 3; 60 - а, б, в, г, д, е, 1, 2; 61 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10; 62 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 63 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2, 3, 4, 5; 64 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4; 65 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2; 66 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2, 3; 67 - с, т, х, ц, ч, 51, 52; 68 - а, б, в, г, д, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 69 - а, б, в, г, д, е, ж, з, к, л, м, н, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 70 - а, б, в, г, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 51, 52; 71 - а, б, в, 1, 2, 3, 4, 5, 51; 72 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3, 4; 73 - а, б, е, ж, з, и, к, 1, 2, 3, 4, 5; 74 - б, в, д, е, ж, з, и, к, л, м, 1, 2, 51, 52; 75 - а, б, в, д, з, м, о, п, ц, ш, ю, я, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 76 - а, б, в, ж, л, 1, 2, 3; 77 - б, г, д, е, ж, з, у, ч, в1, л1, м1, н1, о1, р1, 1, 2, 3, 4, 5; 78 - е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4; 79 - в, г, д, 1, 2, 3, 4, 5; 80 - а, д, е, 1; 81 - ж, к, л, м, н; 82 - в, г, е, з, с, ф, 1; 83 - а, б, д, к, 1, 2, 3; 84 - а, д, ж, 1, 2, 3; 85 - б, в, г, з, и, л, м, 1, 2, 3, 4; 86 - а, г, е, ж, 1, 2, 3; 87 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3; 88 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3; 89 - а, б, в, г, д, 1, 2, 3; 90 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3, 4; 91 - а, б, в, г, д, е, ж, 1; 92 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2; 93 - а, б, 1; 94 - а, б, в, г, д, е, ж, 1; 95 - а, б, в, г, д, 1, 2; 96 - б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 97 - д, е, ж, з, 1, 2; 98 - в, г, д, е, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 99 - а, б, в, г, д, 1, 2, 3, 4; 100 - а, б, 1, 2, 3; 101 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 102 - а, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 103 - а, б, в, г, д, е, 1; 104 - а, б, в, г, д, 1, 2; 105 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3; 106 - г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 51; 107 - б, в, г, д, е, 1, 2, 3, 51; 108 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 109 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 110 - б, в, г, д, е, 1, 2, 3; 111 - б, в, г, д, е; 112 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4, 5; 113 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3, 4, 5; 114 - б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3; 115 - б, в, г, д, е; 116 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3; 117 - а, б, в, г, 1, 2, 3, 4; 118 - а, б, в, г; 119 - а, б, в, г, д; 120 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 121 - а, б, в, 1, 2, 3, 4; 122 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3; 123 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1; 124 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3; 125 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4; 126 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3; 127 - а, б, в, г, 1, 2, 3; 128 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 129 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 130 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 131 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12; 132 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9; 133 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 134 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, 1, 2, 3; 135 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2; 136 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 51; 137 - а, б, в, г, д, е, 1; 138 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к,

л, м, н, 1; 139 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3; 140 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 141 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1; 142 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4, 5; 143 - а, б, в, г, д, е; 144 - а, б, в, г, 1; 145 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 51; 146 - а, б, в, г, д, е, ж, 1; 147 - а, б, в, г, д; 148 - а, б, в; 149 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3; 150 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2; 151 - а, б, в, г, д, е, 1; 152 - а, б, в, г, д, е, ж, 1; 153 - а, б, в; 154 - а, б, в, г, д, 1; 155 - а, б, в, г, д, е, ж, 1; 156 - а, б, в, г, 1, 2, 3; 157 - а, б, в, г, 51; 158 - а, б, в, г, 1, 2; 159 - а, б, в, г, 1; 160 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3, 4; 161 - а, б, в, 1; 162 - а, б, в, г, 2, 3; 163 - а, б, в, г, д, е, и, 1, 2, 3, 4, 5; 164 - а, б, в, г, 1, 2; 165 - а, б, в, г, е, 1, 2, 3, 4; 166 - а, б, 1, 2; 167 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3; 168 - а, б, в, 1, 2, 3; 169 - а, б, в, 1, 2, 3, 4; 170 - а, б, в, г, 1; 171 - а, б, 1, 2; 172 - а, б, в, г, д, 1, 2, 3, 4; 173 - а, б, в, г, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 174 - а, б, в, г, 1, 2, 3, 4, 5; 175 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4; 176 - а, б, в, г, 1, 2; 177 - а, б, в, г, 1, 2; 178 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3; 179 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 180 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3; 181 - а, б, в, г, д, 1; 182 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2; 183 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2, 3; 184 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 185 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4; 186 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2, 3; 187 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 188 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 189 - а, б, в, г, е, ж, з, и, 1, 2, 3; 190 - а, б, в, г, д; 191 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3, 4; 192 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2; 193 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4; 194 - а, б, в, г, д, е, ж, 1; 195 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2; 196 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, 1, 2, 3, 4, 5; 197 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1; 198 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2; 199 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 200 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4; 201 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; 202 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3; 203 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4, 5; 204 - а, б, в, г, д, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 205 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3, 4, 5; 206 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3; 207 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, 1, 2, 3, 4, 51; 208 - а, б, в, г, д, е, 1, 2; 209 - а, б, в, г, д, 1, 2; 210 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2, 3, 4; 211 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3, 4, 5, 51; 212 120 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4, 5; 213 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3, 51; 214 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4, 5; 215 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4; 216 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3; 217 - а, б, в, г, д, е, ж, 1; 218 - а, б, в, г, д, е, ж, з; 219 - а, б, в, г, д, е, 1; 220 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4; 221 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 222 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 51, 52; 223 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1; 224 - а, б, в; 225 - а, б, в, г, 1; 226 - а, б, в, 1, 2, 3, 4; 227 - а, б, в, г, 1, 2, 3, 4; 228 - а, б, в, г, 1, 2, 3; 229 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 230 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4, 5; 231 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3, 4; 232 - а, б, в, г, 1, 2, 3; 233 - а, б, в, 1; 234 - а, б, 1; 235 - а, б, 1, 2; 236 - а, 1; 237 - а, 1, 2; 239 - а, б, в, г, 1, 2, 3, 4; 240 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9; 241 - а, б, в, г, д,

е, 1, 2, 3, 4, 5; 242 - а, б, в, г, д, е, 1; 243 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4; 244 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4; 252 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 51; 253 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3; 254 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 51; 255 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3, 4, 5; 256 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3; 257 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 258 - а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 259 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 51; 260 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2, 3; 261 - а, б, в, г, д, 1; 262 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 1, 2, 3; 263 - а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4, 5; 264 - а, б, в, г, д, 1, 2, 3, 51; 265 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2, 3, 4, 5; 267 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; 268 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 1, 2, 3, 4, 5, 6; 269 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 51, 52; 270 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1; 271 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1; 272 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, п, р, с, т, у, ф, х, 1, 2, 3, 4, 5; 273 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2; 274 - а, б, в, 1, 2; 275 - а, б, в, 1, 2, 3, 4; 276 - а, б, в, г, 1, 2; 277 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3; 278 - а, б, в, г, 1, 2; 279 - а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3; 280 - а, б, в, 1, 2; 281 - а, б, в, г; 282 - а, б, в, г, д, 1; 283 - а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 1, 2, 3, 4, 5, 6;

Поетите ангажменти на Р България по изпълнението на Директива 409/79 и Директива 92/43 и съгласно прякото действие на двете директиви, посочените по-горе проекто защитени зони подлежат на превантивни мерки на опазване и защита. Предвидените лесовъдски дейности на териториите на проекто защитените зони трябва стриктно да следват изискванията на Закона за биологичното разнообразие за превенция и поддържане на благоприятно природозащитно състояние на видове и местообитания.

ЗАПЛАХИ ЗА ВКС 1

1. Намаляване на площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и на техните популации в резултат на човешка намеса.
2. Нарушаване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видовете.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ ВКС 1

1. За защитените територии в границите на ДЛС “Борово” няма изготвени планове за управление. Стопанисването на горите и горските територии се извършва съгласно Закона за защитените територии, заповедта за обявяване и заповедите за прекатегоризация, като са в сила следните допълнителни ограничения:

- Забрана на голите сечи и подмяна на основния дървесен вид.
- Забрана за водене на краткосрочно-постепенни сечи в насаждения съставени от сенкоиздържливи видове.
- Санитарни сечи и изваждане на мъртва дървесина и стари дървета, се водят само в случаите когато има големи природни нарушения (ветровали, снеговали, пожари) или каламитети.

2. Прилаганите лесовъдски мероприятия да се съобразяват с естествената динамика на горските екосистеми и сукцесионните процеси, като се спазват следните указания:

- В насаждения доминирани от сенкоиздържливи видове (см.,и др.) да се прилагат единично и групово-изборна сечи, групово-постепенна сеч, неравномерно-постепенна сеч.
- След природни нарушения, на малки до средно-големи площи, да не се залесява за срок от 7 години.
- При необходимост от залесяване да се работи с пионерни видове.

3. Да се проверява периодично за създаването на нови защитени територии или зони, или за предложения за създаването им, които потенциално могат да бъдат повлияни от горскостопанските дейности.

4. При възникнала необходимост да се изготви и внесе мотивирано предложение за обявяване на нови защитени територии, по преценка на ръководството на ДЛС, с оглед опазване на ключови елементи на биологичното разнообразие и ландшафта.

6. Да се извърши оценка на благоприятното природозащитно състояние за горските екосистеми на територията на ДЛС “Борово”. По линия на превенцията, прилаганите горскостопански дейности да бъдат изцяло съобразени с поддържането и подобряването на благоприятното природозащитно състояние на горските видове и местообитания.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 1

1. Съвместно ДЛС „Борово“ и РИОСВ Пазарджик трябва да се определи режима на мониторинг на стандартните процедури и индикаторите, с цел предотвратяване на отрицателните въздействия от дейностите върху ВКС на защитените територии и зони. За пример могат да се вземат въздействия на дейностите върху горските екосистеми,

нарушаване на миграционни пътища на дивите животни, повишаване на риска от пожари, влошаване на благоприятното природозащитно състояние и др.

2. Препоръчваме да се използват мониторинговите схеми и формуляри на Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие за отразяване на основните индикатори касаещи ВКС 1.1.

ВКС 1.2 ЗАСТРАШЕНИ, ИЗЧЕЗВАЩИ И ЕНДЕМИЧНИ ВИДОВЕ

ВКС притежават териториите от горскостопанските единици, в които се среща всеки вид от *Приложение 1 А И 1 Б* към ръководството. Това са видове с толкова голяма консервационна значимост, че е достатъчно наличието на един такъв вид, постоянно обитаващ горскостопанската единица, за да представлява тя ГВКС. Всяка гора или горска територия, включваща местообитания на видовете, включени в *Приложение 1А И 1 Б* към ръководството е ГВКС.

В тази консервационна стойност попадат както гори – находища на застрашени и изчезващи видове, така и гори с естествени характеристики, представляващи потенциално такова местообитание.

Това се налага поради рядкостта на видовете, както и заради нуждата от опазване на местообитания от критично значение на тези и други видове. Видовете са посочени в *Приложение 1А И 1 Б* към Националното ръководство. Приложението е разработено въз основа на Червения списък на IUCN (1997) с използвани категории “критично застрашен” и “уязвим”, Червената книга на НРБ, том I и II, Атлас на ендемичните растения в България. При теренните проучвания на територията на ТП ДЛС “Борово” са установени находища на видове попадащи в Приложение 1. На базата на хронологични данни са посочени потенциални видове от приложението, които евентуално могат да се установят в рамките на държавното ловно стопанство. Дадени са конкретни за всеки вид указания за стопанисване и мониторинг.

Растителни видове включени в *Приложение 1* към Националното ръководство, установени на територията на ТП ДЛС „Борово”

1. Обикновена кандилка (*Aquilegia nigricans* Baumg. (*Aquilegia vulgaris* auct.))

Многогодишно тревисто растение, хемикриптофит. Цветовете са виолетови, рядко розови или бели, събрани по няколко на върха. Околоцветникът е двоен с 5 ярко оцветени чашелистчета и 5 венчелистчета образуващи дълги извити шпори. Цъфти през

периода от месец май до месец юли. Плодовете са характерни мехунки и се разтварят още докато са зелени. Среща се в гори, разпространени в диапазона 1000 – 1500 m н.в.

ЗАПЛАХИ ЗА ВИДА

Нерегламентирана паша, механични повреди при провеждане на горскостопански мероприятия, повреди и унищожаване от туристи, гъбари, билкари и др.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на стопанството. Дейностите могат да се извършват и от служители на ДЛС “Борово”.

При установяване наличието на вида, при провеждане на лесовъдските мероприятия да се внимава да не се нанасят механични повреди на индивидите на кандилката. По – строг контрол и инструктаж на работници , служители и посетители в горите.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (минимум на 5 години, при сертифициране на стопанство - ежегодно)– брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносеци индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

2. Планинска диланка (*Valeriana montana* L.)

Многогодишно тревисто растение с възлесто късо коренище, без надземни издънки. Стъблата по няколко, високи 15–50 cm, с 2–4 двойки листа. Приосновните листа прости, целокрайни, на дълги дръжки, стъбловите приседнали, цели, рядко 3-делни. Съцветието върхно, сложно. Цветовете двуполови. Венчето тръбесто, бяло, розово или лилаво. Плодовете голи или влакнести само по едната страна . Цв. V–VII, пл. VIII–IX. Опрашва се от насекоми и по-рядко от вятъра. Размножава се със семена.

Среща се по каменисти, скалисти, често варовити терени в буковия и иглолистния пояс върху кафяви горски почви (Евстатиева 2011).

Видът е включен в Червена книга на България т. 1 с категория „застрашен“ и в приложение 3 на ЗБР. По литературни данни видът се среща на територията на ДЛС «Борово».

ЗАПЛАХИ ЗА ВИДА

Нерегламентирана паша, механични повреди при провеждане на горскостопански мероприятия, повреди и унищожаване от туристи, гъбари, билкари и др.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на лесничейството. Дейностите могат да се извършват и от служители на ДГС “Борово”.

При установяване наличието на вида, при провеждане на лесовъдските мероприятия да се внимава да не се нанасят механични повреди на индивидите на кандилката.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (минимум на 5 години, при сертифициране на стопанството - ежегодно)– брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

Други растителни видове с висока природозащитна стойност

3. Вълнеста камбанка (*Campanula lanata* Friv.)

Двугодишно тревисто растение, при откъсване отделя млечен сок. Стъблото високо 30–70 cm, често разклонено от основата, гъсто мековлакнесто. Листата яйцевидни, влакнести, приосновните по-едри, събрани в розетка; стъбловите на крилати дръжки. Цветовете многобройни, бледожълтеникави до бели, камбанковидни, събрани в гроздовидно съцветие. Плодът кутийка с дребни семена. Цв. VII–IX, пл. IX–X. Опрашва се от насекоми. Размножава се със семена и вегетативно.

Обитава варовити и силикатни скалисти места, скални пукнатини, с предпочитание към сенчести местообитания, в дъбовия и буковия пояс. Популациите са със сравнително добра численост (Анчев, Горанова 2011).

Видът е включен в Червена книга на България т. 1 с категория „уязвим“ и в приложение 3 на ЗБР, балкански ендемит. Видът е установен на територията на ДЛС «Борово» в долината на Фотинска река.

ЗАПЛАХИ ЗА ВИДА

Нерегламентирана паша, механични повреди при провеждане на горскостопански мероприятия, повреди и унищожаване от туристи, гъбари, билкари и др.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на лесничейството. Дейностите могат да се извършват и от служители на ДЛС “Борово”.

При установяване наличието на вида, при провеждане на лесовъдските мероприятия да се внимава да не се нанасят механични повреди на индивидите на кандилката.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (минимум на 5 години)– брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

1. Еленов рогач (*Lucanus cervus*)

Сем. Lucanidae -(Рогачи)

Най-едрият български бръмбар (4,5–9,0 cm). Среща се из цялата страна от 0 до 1500–1700 m в широколистни гори. Възрастното насекомо най-често се наблюдава през ранното лято. Мъжките летят по здрач, докато женските пълзят по земята или по дърветата. Ларвата се развива най-често 5–6 години в гнила дървесина на широколистни дървета. Среща се в широколистните гори до 1700 m на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ ЗА ВИДА

Унищожаване на типични местообитания вследствие нерегламентирани дейности, пожари, нерегламентирана употреба на инсектициди.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Идентификация и запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия. Забрана за сеч на биотопни дървета, маркиране и опазване на бъдещи такива. Забрана за изкореняване на пънове. Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари. Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост, и то само биологични и видовоспецифични).

2. Трионест сечко (*Prionus coriarius* и *Prionus besicanus*)

Сем. Cerambycidae (Сечковци).

Двата вида са разпространени почти в цяла България, от 0 до 2100–2400 m. Възрастните се срещат по стари, полугнили или мъртви дънери и стъбла. Ларвата се развива в

продължение на три и повече години в дървесината на стари, болни и мъртви широколистни и иглолистни дървета. Срещат се на територията на цялото стопанство

ЗАПЛАХИ ЗА ВИДА

Унищожаване на типични местообитания вследствие нерегламентирани дейности, пожари, нерегламентирана употреба на инсектициди.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Идентификация и запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия. Забрана за сеч на биотопни дървета, маркиране и опазване на бъдещи такива. Забрана за изкореняване на пънове. Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари. Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост, и то само биологични и видовоспецифични).

3.Алпийска розалия (*Rosalia alpina*)

Сем. Cerambycidae (Сечковци)

Широко разпространен в цялата страна, от 0 до 1500 m, предимно в планините, но и по Черноморието. Обитава стари широколистни гори, предимно букови. Предпочита места с просвети, огрени от слънцето. Ларвите са ксилофаги, живеят в гниещата дървесина на стари живи или мъртви дървета и се хранят с нея. Среща се в буковите гори на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ ЗА ВИДА

Унищожаване на типични местообитания вследствие нерегламентирани дейности, пожари, нерегламентирана употреба на инсектициди.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Идентификация и запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия. Забрана за сеч на биотопни дървета, маркиране и опазване на бъдещи такива. Забрана за изкореняване на пънове. Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари. Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост, и то само биологични и видовоспецифични).

4. Голям буков сечко (*Morimus asper funereus*)

Сем. Cerambycidae (Сечковци)

Широко разпространен вид в цялата страна, от 0 до 2000 m. Обитава широколистни, смесени гори и иглолистни гори. Развива се в гниеща, влажна дървесина, лежаща на земната повърхност. Ларвите се развиват под кората, където се хранят със сърцевината на дървесината. Среща се на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ ЗА ВИДА

Унищожаване на типични местообитания вследствие нерегламентирани дейности, пожари, нерегламентирана употреба на инсектициди.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Идентификация и запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия. Забрана за сеч на биотопни дървета, маркиране и опазване на бъдещи такива. Забрана за изкореняване на пънове. Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари. Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост, и то само биологични и видовоспецифични).

5. Голям сечко (*Cerambyx cerdo*)

Сем. *Cerambycidae* (Сечковци)

Сем. *Cerambycidae* (Сечковци). Широко разпространен вид в цялата страна, но основно в Източна и Южна България. Обитава стари широколистни гори. Развива се предимно по дъбове, по-рядко се среща по кестен, бреза и други широколистни дървета. Ларвите живеят в гниеща дървесина на стари или мъртви дървета и се хранят с нея. Среща се в дъбовите гори на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ ЗА ВИДА

Унищожаване на типични местообитания вследствие нерегламентирани дейности, пожари, нерегламентирана употреба на инсектициди.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Идентификация и запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия. Забрана за сеч на биотопни дървета, маркиране и опазване на бъдещи такива. Забрана за изкореняване на пънове. Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари. Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост, и то само биологични и видовоспецифични).

6. Глогова торбогнездица (*Eriogaster catax*)

Сем. Lasiocampidae (Копринопреди)

Сравнително едра нощна пеперуда (32–46 mm с разперени криле) с масивно мъхесто тяло. Среща се из цялата страна от 0 до 1000 m н.в. В ДЛС се среща по топли припечни поляни с единични дървета или в покрайнините на просветни дъбови гори. Ларвите се хранят с дива круша, трънка, глог, дъб, топола.

ЗАПЛАХИ ЗА ВИДА

Унищожаване на типични местообитания вследствие нерегламентирани дейности, пожари, нерегламентирана употреба на инсектициди.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Лимитиращ фактор е прочистването от храсти на пасища и тревисти местообитания, както и опожарявания. Опазване на храстовата растителност и подлеса. Забрана за подмяна на широколистни насаждения с иглолистни и несвойствени видове; изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари; забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост, и то само биологични и видовоспецифични).

7. Четириточкова меча пеперуда (*Euplagia quadripunctaria*)

Едра и лесна за разпознаване красива нощна пеперуда (50–62 mm с разперени криле). Среща се в цялата страна, в планините до към 1900 m н.в. Пеперудата лети и се храни предимно денем през юли и август на сенчести места край храсталаци и в покрайнините на горите. Среща се на територията на цялото стопанство

ЗАПЛАХИ ЗА ВИДА

Унищожаване на типични местообитания вследствие нерегламентирани дейности, пожари, нерегламентирана употреба на инсектициди.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Лимитиращ фактор са промяната в характера на основния хабитат на вида; редуцирането или унищожаване на микрохабитатите на вида; пожарите; замърсяването с битови, строителни и други отпадъци; използването на пестициди в горското стопанство; голите сечи, светлинното замърсяване. Опазване на храстовата растителност и подлеса; забрана за подмяна на широколистни насаждения с иглолистни и несвойствени видове; изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари; забрана за отводнявания и промяна на хидрологичния режим; забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост, и то само биологични и видовоспецифични).

8. Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*)

Широко разпространен вид за Централна и Западна България, в районите с надморска височина между 500 и 2000 m. Най-често се среща в мътна вода, но може да бъде открита и в бързотечащи потоци. Обитава реки, езера, язовири, блата, канали и дори наводнени коловози по черни пътища. Среща се на територията на цялото стопанство

ЗАПЛАХИ ЗА ВИДА

Унищожаване на типични местообитания вследствие нерегламентирани дейности, употреба на препарати за химична защита, нерегламентирано пресушаване на водни тела.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Да се опазват от нараняване и убиване индивидите на вида. Да не се водят сечи в горите в радиус от най-малко 50 m около водните басейни, където е регистрирано присъствие на вида. Да не се пресушават водните тела, използвани от вида.

9. Южен гребенест тритон (*Triturus ivanbureschi*)

Видът се среща почти в цялата страна, до 1500 m н.в. Обитава плитките и обраснали с водна растителност стоящи водоеми. Среща се в бавните течения на реки, разливи, напоителни и отводнителни канали, езера, блата и други застояли водоеми и техните околности. Не са установени достоверни данни за ДЛС.

ЗАПЛАХИ ЗА ВИДА

Унищожаване на типични местообитания вследствие нерегламентирани дейности, употреба на препарати за химична защита, нерегламентирано пресушаване на водни тела.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Да се опазват от нараняване и убиване индивидите на вида. Да не се водят сечи в горите в радиус от най-малко 50 m около водните басейни, където е регистрирано присъствие на вида. Да не се пресушават водните тела, използвани от вида.

ЖИВОТИНСКИ ВИДОВЕ ВКЛЮЧЕНИ В ПРИЛОЖЕНИЕ 1 КЪМ НАЦИОНАЛНОТО РЪКОВОДСТВО, УСТАНОВЕНИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ТП ДЛС "Борово"

Кафява мечка (Ursus arctos) Защитен вид, включен в Червена книга на България т. 2 с категория рядък. Застрашен от изчезване в европейски мащаб. У нас видът е с разпокъсано разпространение, основно в Рила, Пирин, Славянка, Западни Родопи, Централна и Източна Стара планина. Видът е установен в териториалния обхват на ДЛС "Борово". Има данни за присъствие на вида в следните отдели:

ЗАПЛАХИ Основни заплахи за мечката са загубата на местообитания, директно преследване и безпокойство от човека.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В отделите, където е установен вида, да не се извършват голи сечи и реконструкции и да се оставят без никакви сечи подотделите с леговища, в които евентуално видът се размножава /плюс буфер от 200 метра/. Необходимо е точно идентифициране на леговищата за размножаване. Също така в посочените

по-горе отдели да не се позволява мащабно строителство и развитие на инфраструктури, вкл. на спортни и туристически комплекси.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Установяване на точните местонахождения на леговищата и дългосрочен мониторинг на броя на мечките.

2. Глухар (Tetrao urogallus) Включен в Червена книга на България (под печат) с категория “Застрашен”. Ареалът му в Европа е силно редуциран и разпокъсан, почти повсеместно видът намалява заради интензивното горско стопанство и безпокойството. На територията на ДЛС “Борово” съществуват находища /токовища/ на вида из старите иглолистни гори – смърчови и борови. Конкретни данни за присъствието на глухари има за следните отдели/подотдели/:

Твърде вероятно видът има токовища и в някои други отдели в рамките на посочената по-горе област.

ЗАПЛАХИ

Промяна и фрагментиране на местообитанията - всяко намаляване на размера на подходящите местообитания или влошаване на качеството им (според изискванията на вида) увеличава риска от изчезване на находища. Събиране на гъби, горски плодове и др. горски продукти - освен честото безпокоене, събирането на горски плодове води до обедняване на хранителната база. Пътна мрежа и често използвани туристически маршрути - развиването на инфраструктурата прави местообитанията по-лесно достъпни за браконьерството на глухари и нарушване на спокойствието при преминаване на туристи в близост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да не се извеждат сечи в посочените отдели и подотдели с установено присъствие на глухаря. Допустими са само сечи в подотдели с млади насаждения /под 70 год. възраст/ в рамките на посочените отдели. В самите токовища не трябва да се извеждат сечи или други горскостопански дейности. В тях не бива да се допуска бране на плодове и билки в периода 1 април – 15 юли. В радиус от 600 м. от центъра на всяко токовище не трябва да се извеждат голи

сечи, реконструкции или други дейности, променящи ландшафта. Сечите да се извеждат извън гнездовия период на птиците - извън периода март-юли. Да се ограничи и пренасочи потока от туристи, гъбари, билкари встрани от тези райони. Да не се допуска застрояване и фрагментиране на местообитанието на глухаря. Да се осигури зимно подхранване на глухаря.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Ежегодно в периода от април до началото на май да се преброяват (най-лесно по следите в снега) глухарите в токовището. Да се установят и запазят от сечи зимовъчните дървета- най-често стари бели борове. Да се потърсят следи от глухари и в други части на ДЛС и ако се установят да се прилагат същите мерки.

3. Дива Коза (*Rupicapra rupicapra balcanica*) Разпространение: Централна Стара планина, Рила, Пирин и Западни Родопи (реинтродуцирана на Витоша). Численост: около 1600-1800 индивида. Местообитание: скалисти райони, клекови формации и тревни местообитания в субалпийската зона, иглолистни гори, по-рядко смесени (с бук). На територията на ДЛС „Борово” се среща в следните отделни:

ЗАПЛАХИ

1. Браконьерство.
2. Нарушаване на спокойствието със стопанска и туристическа дейност.
3. Промяна на местообитанието.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да не се допуска браконьерски улов/отстрел. В отделите с присъствие на вида – да не се допуска: прокарването на нови туристически маршрути; изграждането на пътна, туристическа и спортна инфраструктура; фрагментация на местообитанията и грубо повлияване състава и структурата на гората.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Провеждане на ежегодно преброяване на дивите кози в териториалния обхват на дейност на ТП ДЛС „Борово“ и при възможност – определяне на половото съотношение и размножителния успех.

ВКС 1.3 КРИТИЧНИ КОНЦЕНТРАЦИИ НА ВИДОВЕ

Целта на този елемент е да осигури запазването на гори с важни концентрации на видове, които използват дадената горска територия постоянно или само през определено време или в отделни фази от жизнения си цикъл. Тук се включват критични места за размножаване и миграции, миграционни маршрути и коридори (по отношение на географската ширина или надморската височина). В тази ВКС могат да бъдат използвани съществуващите системи за определяне на територии с високи концентрации на видове, например Орнитологично важни места, Ботаническо важни места, Херпетологично важни места и т.н.

Примери за важни временни концентрации:

- Концентрации на мигриращи птици
- Токовища на глухари
- Колонии от прилепи
- Миграции на риби до местата за хвърляне на хайвер
- Сватбовища на елени

На територията на ДЛС „Борово” са установени токовища на глухари , в

На територията на ДЛС „Борово” са установени сватбовища на благороден елен , в

На територията на стопанството не са установени леговища на мечка.
Установено е присъствие на вида .

ЗАПЛАХИ ЗА ВКС 1.3

1. Браконьерство
2. Нарушаване на спокойствието по време на токуването и свадбуването
3. Наличие на горскостопанска и туристическа активност по време на токуването и свадбуването

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 1.3

Ограничаване на стопанските дейности в близост до токовища и сватбовища по време на размножителния период на глухаря и бл. елен, мерки за опазване на водните течения от замърсяване, постоянен контрол по отношение на охраната на горските територии.

Да се контролира строго браконьерството в района. Да не се допуска безразборнозастрояване и безпокойство.

Да се ограничат горскостопанските работи в периода 01-30.09, около сватбовищата на благородния елен.

В подотделите, които са посочени като сватбовища не се допуска извеждане на механизирани дърводобивни дейности през размножителния период. Допускат се единствено дейности свързани с предотвратяване на нарушения от всякакъв произход напр. противопожарни, лесозащитни мероприятия или такива, които са за защита на важни инфраструктурни обекти.

Лесовъдските мероприятия през останалото време трябва да осигуряват запазване на природната стойност на насажденията като сватбовища, т.е:

- Да не се допуска замърсяване на горските територии с битови отпадъци и вредни химически вещества;

- На местата, където има калища да не се извършва сеч на дървета в радиус от 15 м, а извозните трасета да се проектират и залагат, така че да не разрушават калищата;

Да се прилагат възобновителни сечи с по-дълъг възобновителен период – напр. постепенно-котловинни.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 1.3

Провеждане на ежегодно преброяване на елените в района и определяне на половото съотношение на животните.

ВКС 2. ЕКОСИСТЕМИ И МОЗАЙКИ ОТ ЕКОСИСТЕМИ НА НИВО ЛАНДШАФТ. НЕПОКЪТНАТИ ГОРСКИ ЛАНДШАФТИ, ГОЛЕМИ ЕКОСИСТЕМИ НА НИВО ЛАНДШАФТ И МОЗАЙКИ ОТ ЕКОСИСТЕМИ С ГЛОБАЛНО, РЕГИОНАЛНО ИЛИ НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ, В КОИТО СЪЩЕСТВУВАТ ЖИЗНЕНИ ПОПУЛАЦИИ НА ПОВЕЧЕТО ЕСТЕСТВЕНО СРЕЩАЩИ СЕ ВИДОВЕ В ЕСТЕСТВЕНИТЕ ИМ МОДЕЛИ НА РАЗНООБРАЗИЕ И ОБИЛИЕ.

Гори, които съдържат жизнеспособни популации на повечето или всички местни видове, трябва да имат голяма площ и да са сравнително неповлияни от човешка дейност и с ниско ниво на фрагментация (% незалесени територии). Целта на определяне на тази консервационна стойност е да бъдат включени типични ландшафти и тяхното биологично многообразие от съответния горско-растителен район.

ВКС 2 представляват значими горски територии, формиращи ландшафт от регионално и национално значение, в които всички естествено срещащи се видове съществуват при естествени условия на разпространение и обилие.

Цялата територия на ТП ДЛС „Борово” попада във ВКС 2.

ЗАПЛАХИ ЗА ВКС 2

Намаляване на лесистостта, видово, възрастово и структурно разнообразие на ниво ландшафт. Смяна на коренните дървесни видове, внасяне на чуждоземни видове и произходи. Антропогенна фрагментираност, водеща до нарушаване целостта на ландшафта – строителство, пътища, разработване на кариери и др. Заплаха от пожари.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 2

- Планираните лесовъдски и стопански мероприятия не трябва да водят до намаляване на лесистостта на територията.
- Да се използват лесовъдски системи, които да поддържат видовото, възрастовото и структурното разнообразие в насажденията и на ниво ландшафт. Да се прилагат природосъобразни и разнообразни лесовъдски системи в съответствие с особеностите на конкретното насаждение.
- Да се дава приоритет на естественото възобновяване. Да се прилагат лесовъдски системи, които осигуряват естествено възобновяване.
- Не се допуска смяна на коренния дървесен състав на насажденията освен в случаите когато:

- След големи природни нарушения територията е оставена на естествената сукцесия.
- Целта на стопанисването на насаждението е възстановяване на коренни видове.

 При възстановителни дейности (залесяване) да се използват само местни видове и произходи. В определените по ВКС 2 територии да не се внасят чуждоземни дървесни видове и произходи с изключение на дендрариумите и географските култури, както и животински видове извън естественият им ареал на разпространение, с изключение на ДЛС.

 Да не се допуска изкуствено залесяване на естествени открити пространства в горските масиви, с изключение на мероприятия за контрол на ерозионни процеси.

 Да не се допускат дейности (в това число и лесовъдски), които да увеличават антропогенната фрагментираност на територията, независимо дали съществуващата фрагментация е под определения граничен процент. При планирането на пътища и инфраструктура, трябва максимално да се запази целостта на ландшафта. Необходимо е да се осигурят подходящи елементи, намаляващи влиянието на фрагментираността на територията, които да подпомагат движението на живите организми – например да се предвиждат коридори за придвижване, връзки и зони на спокойствие на животните и т.н.

 Да се спазват екологични принципи и практики при планиране и извеждане на

лесовъдските мероприятия. При провеждане на лесовъдски дейности да се поддържат определено количество мъртва дървесина в насаждението, дървета с хралупи, единични и групи стари дървета.

9. Не по-малко от 5% гори от основно представените горскодървесни видове на територията на горскостопански единици или части от тях, включени във ВКС 2, трябва да бъдат отделяни за превръщане в гори във фаза на старост (Old-growth forests). Подробни препоръки за стопанисване на горите във фаза на старост са дадени в Приложение 4А, т. 15 на това ръководство.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 2

1. При провеждане на мониторинга се следят и количествените показатели на трите критерия – естественост, фрагментираност и размер на територията.

Количествените показатели трябва да съответстват на посочените в таблицата за пълна оценка за всеки от определените горско-растителни пояси.

2. Мониторингът се извършва всяка година по документи. Да се използват действащите горскостопански планове, планове за управление, териториално устройствени планове, процедури, свързани с промяна на предназначението на земи и гори от горския фонд, и т.н.

3. Да се осъществява контрол върху изпълнение на дърводобивните дейности.

4. На всеки 5 години да се прави ревизия на теренни обекти, в които са проведени дейности, влияещи директно или индиректно върху някой от критериите. Да се провеждат консултации със заинтересованите групи, обществеността и съответните власти, за да се осигури информираността на всяка от страните за дейностите на другата страна и работа за смекчаване на потенциалните бъдещи заплахи, като незаконна сеч, разработване на мини и кариери, неустойчиво земеделие и др.

5. Да се извършва мониторинг на въздействието на външни заплахи от антропогенен характер, например пожари, както и мониторинг на условията за възникване на екстремни събития, например нападения на вредители и др. и прилагане на превантивни мерки когато е възможно.

ВКС 3. ЕКОСИСТЕМИ И МЕСТООБИТАНИЯ. РЕДКИ, ЗАЩИТЕНИ ИЛИ ЗАСТРАШЕНИ ОТ ИЗЧЕЗВАНЕ ЕКОСИСТЕМИ, МЕСТООБИТАНИЯ ИЛИ РЕФУГИИ.

ГВКС представляват всички ГТ, включени в списъка на *Приложение 4* към Националното ръководство. За ВКС се считат и гори, притежаващи характеристики, отличаващи ги като гори във фаза на старост (Old growth forests), които със своята възрастова структура и степен на естественост представляват местообитание на комплекс от видове от специфични екологични и таксономични групи. Тези гори включват наличие на:

1. Големи живи дървета с диаметри близки до максималните за съответния дървесен вид;
2. Дървета с изсъхнали, деформирани или счупени върхове и клони;
3. Дървета с масивни живи клони (често с диаметър по-голям от 25 см);
4. Дървета с белези от пожар или дървета с храсти;
5. Големи мъртви дървета, които са все още на корен;
6. Паднали големи мъртви дървета, които са в различни фази на разлагане;
7. Неравномерна пространствена структура.

За определяне на горите, отговарящи на критериите на ВКС 3, са използвани данни от ГСП на ТП ДЛС „Борово”. Извършено е и теренно обследване на

идентифицираните за тази консервационна стойност типове екосистеми. Съгласно списъка към *Приложение 4* на Националното ръководство за определяне на ГВКС, за територията на ТП ДЛС „Борово” са идентифицирани 6 типа редки, застрашени или изчезващи екосистеми. Границите на отделните гори, представляващи ВКС 3, не са отбелязани на терена тъй като в повечето случаи съвпадат с границите на насаждението.

1.G1.A4 Ravine and slope woodland

Смесени широколистни гори разположени на стръмни и урвести места. Характерни растителни видове са планински ясен (*Fraxinus excelsior*), обикновен явор (*Acer pseudoplatanus*), дребнолистна липа (*Tilia cordata*) и едрolistна липа (*Tilia platyphyllos*).

Местообитанието е представено от сенчести и влажни смесени първични или вторични широколистни гори с разнообразен дървесен състав и задължително участие на *Acer* spp., *Tilia* spp. и *Fraxinus* spp. Тези гори заемат най-често стръмни и отвесни скални склонове, сипеи или неравни колувиални наноси, по-често на варовик. Тревният етаж е представен от видове, характерни за буковите гори. Те са се запазили на местата където доминирането на бука е било невъзможно. Флористичният състав е разнообразен, но с най-висока срещаемост са следните видове: *Allium ursinum*, *Dryopteris* spp., *Galium aparine*, *Geranium robertianum*, *Geum urbanum*, *Mercurialis perennis*, *Phyllitis scolopendrium*, *Polystichum setiferum*, *Urtica dioica* и др.

Този тип гори са включени в Червена книга на България том. III Местообитания с категория “застрашено местообитание”.

На територията на ДЛС „Борово” местообитанието е установено в отдели: 31 в, 33 л, 35л, 83 д, 227 в.

2.G1.63 Medio-European neutrophile [*Fagus*] forests

Неутрофилните букови гори са най-разпространените в България букови гори. Формирани са на относително по-големи надморски височини от около 700 до около 1800 (2100) m при типичен планински климат. Заемат предимно северни склонове, долове и клисури. Почвите са неутрални, слабо кисели или слабо алкални, богати на хранителни вещества, влажни кафяви горски (*Eutric*, *Dystric* и *Mollic Cambisols*). Тези гори се развиват при среден хидротермичен режим и се характеризират с участието на редица бореални и средноевропейски видове, което ги прави сходни със средноевропейските букови гори. Преобладаващ дървесен вид е

обикновеният бук (*Fagus sylvatica* subsp. *sylvatica* и *Fagus sylvatica* subsp. *moesiaca*), който понякога в по-ниските части формира смесени широколистни гори с участие на *Acer heldreichii*, *A. pseudoplatanus*, *Betula pendula*, *Carpinus betulus*, *Fraxinus excelsior*, *Populus tremula*, *Sorbus aucuparia*, *Ulmus glabra*, а в по-високите части на планините образува смесени широколистно-иглолистни гори с *Abies alba*, *Picea abies* и *Pinus sylvestris*. Храстов етаж обикновено не се формира, но сравнително постоянно участие имат *Daphne mezereum*, *Lonicera xylosteum*, *Rubus idaeus*, *Salix caprea*, *Sambucus racemosa*. Мезофилните букови гори се отличават с богат и разнообразен по флористичен състав и обилие тревен етаж в сравнение с останалите букови гори в България. Доминиращи видове най-често са *Anemone nemorosa*, *Dentaria bulbifera*, *Galium odoratum*, *Lamium galeobdolon*, *Sanicula europea*, *Melica uniflora*.

Този тип гори са включени в Червена книга на България том. III Местообитания (Бисерков и др. 2011) с категория “почти застрашено местообитание”.

На територията на ДЛС „Борово” неутрофилните букови гори са представени от следните подтипове:

3. Типични неутрофилни букови гори (асоциация *Asperulo-Fagetum*). Типичните неутрофилни букови гори са най-разпространения тип букови гори в България. Заемат главно средната част на буковия пояс в диапазона 1000-1500 m надм. вис. в Стара планина, Средна гора, Осоговска планина, Беласица, Родопи, Рила, Пирин, Руй планина, Влахина, Конявска, Васильовска планина и Микренски възвишения. Отличават се със сравнително ниско покритие на тревния синузий, в който най-често доминират *Dentaria bulbifera*, *Galium odoratum* и *Mycelis muralis*.

4. Мезофитни букови гори върху сравнително бедни почви (асоциация *Festuco drymejae-Fagetum*). Този подтип включва гори върху бедни до средно богати, добре запасени с влага кафяви горски почви и сенчести склонове с надморска височина от 600 до 1500 m. Етажът на дърветата, в който често пъти субедификатори са *Carpinus betulus* и *Quercus dalechampii*, е със сравнително по-ниско покритие. По-високата почвена влажност определя участието на мезохигрофити като *Eupatorium cannabinum* и *Prunella vulgaris*. Основен доминант е *Festuca drymeja*. Постоянно присъствие имат също *Galium odoratum*, *Prenanthes purpurea* и *Rubus hirtus*.

5. Смесени елово-букови и смърчово-букови гори (групировка *Abies alba-Fagus sylvatica*). Този подтип, в който се включват смесени гори на *Fagus sylvatica* с *Abies alba*, *Picea abies* и *Pinus sylvestris*, има най-голямо разпространение на територията на стопанството. Смесените иглолистно-широколистни гори с преобладание на обикновен

бук се характеризират с участие както на видове типични за буковите, така и за иглолистните гори (*Melampyrum sylvaticum*, *Moehringia pendula* и др.).

Този тип гори са включени в Червена книга на България том. III Местообитания с категория “потенциално застрашено местообитание”.

Местообитанието на територията на ДЛС „Борово” е установено в отдели: 1з; 19: м; 20: л; 21: б, ж; 23: а; 24: л, о, п ; 25: а, в; 26: а, в; 26: а, в, г; 27: к; 33: д, п; 34: б, 35: б, г, д, з, и, к, л, м; 36: е, ж, з, и, к, л, ф, х; 37: б, в, е, ж, м, с; 38: е, м, н; 39: а, а1, б, б1, в, в1, г, г1, з, щ, ю, я ; 40: а, д, л, м, у, ф, ч; 41: а; 67: д, е, к; 70: и; 72: а; 74: а, б, д, ж, л; 75: а1, б, д, л, ч; 76: в, г, д, е, л, м, о, ; 77: г, л, м1, н1, с, с1, т, т1, ф1; 78: у; 157: в

6.G1.69 Moesian [*Fagus*] forests

Чисти и смесени широколистни гори с основен едификатор обикновен бук (*Fagus sylvatica* subsp. *sylvatica* и *Fagus sylvatica* subsp. *moesiaca*). Срещат се предимно в предпланините, ниските планини и долните части на високите планини в диапазона от 100 до 1300 m надм. вис. при условия на умерено-континентален и преходно-континентален климат. Заемат главно сенчести изложения и участъци в доловете с относително по-висока въздушна и почвена влажност. Почвите са кафяви горски

(*Cambisols*) и по-рядко канелени горски (*Chromic Cambisols*) и рендзини (*Rendzic Leptosols*). Мизийските букови гори се отличават с термофилен характер, подчертан чрез присъствието на видове от съседно разположените дъбови, липови, габърови и др. широколистни гори. В горната част от вертикалния си диапазон на разпространение, мизийският бук формира смесени гори с участие най-вече на обикновен габър (*Carpinus betulus*) и обикновен горун (*Quercus dalechampii*). В по-ниските участъци съедификатори са предимно дървесни видове с южен произход и разпространение - *Acer hyrcanum*, *Corylus colurna*, *Ostrya carpinifolia*, *Quercus cerris*, *Q. frainetto*, *Sorbus torminalis* и *Tilia tomentosa*. Храстов етаж обикновено не е формиран. По-често се срещат единични храсти от *Cornus mas*, *Crataegus monogyna*, *Rosa arvensis*, *Rubus hirtus*, *Ruscus aculeatus*, *R. hypoglossum*. Общото покритие на тревния етаж варира в широки граници в зависимост от покритието на дърветата и се характеризира с мозаична структура. Най-често се формират микрогрупировки с преобладаване на следните видове: *Aremonia agrimonoides*, *Dentaria bulbifera*, *Euphorbia amygdaloides*, *Galium odoratum*, *Luzula forsteri*, *Melica uniflora* и *Sanicula europaea*. Други видове с висока срещаемост са *Dryopteris filix-mas*, *Hedera helix*, *Lamiastrum galeobdolon*, *Melissa officinalis*, *Mycelis muralis*, *Piptatherum virescens*, *Polygonatum latifolium*, *P. odoratum*, *Potentilla micrantha*, *Sanicula europaea*, *Tamus communis*, *Viola odorata*, *V. reichenbachiana* и *V. riviniana*. Присъствието на *Glechoma hederacea*, *Arum maculatum*, *Geum urbanum*, *Helleborus odoratus*, *Lathyrus niger* и *Physospermum cornubiense* е указателно за термофилния характер на този тип букови гори. Характерен е и пролетният синузий от *Arum maculatum*, *Geum urbanum*, *Glechoma hederacea*, *Helleborus odoratus*, *Lathyrus niger*, *Physospermum cornubiense* и др.

Този тип гори са включени в Червена книга на България том. III Местообитания с категория “потенциално застрашено местообитание”.

На територията на ДЛС „Борово” местообитанието е установено в отдели: 27: л; 32: б; 33: д; 34: а, б; 35: б, м, п; 37: б; 81: м

7.G3.16 Moesian [*Abies alba*] forests

Горите от обикновена ела (*Abies alba* subsp. *alba*) имат ограничено разпространение в планините на България. Вертикалната им амплитуда е повече от 1500 m (450-2000 m надм. вис.), като оптимумът им на развитие е между 1000 и 1700 m надм. вис. Заемат най-често долните части на склонове със северно изложение в падини и дълбоки долове, където овлажнението на почвите и въздуха е относително високо.

Скалната основа е по-често силикатна, рядко алкална. Еловите гори се развиват най-често върху дълбоки, влажни, богати и много богати, кисели и слабо кисели, добре дренирани и аерирани кафяви горски почви (*Cambisols*) и тъмноцветни планинско-горски почви (*Mollic Cambisols*). Извън тези оптимални характеристики на местообитанията, елата расте при различни топографски, климатични, хидроложки, петрографски и почвени условия, които намират израз в голямото разнообразие във флорния състав на отделните фитоценози.

Монодоминантните гори на обикновената ела все повече се превръщат в изчезващи реликтни фитоценози. По-широко разпространение имат смесените гори, като най-често в тях освен обикновена ела участват още обикновен смърч (*Picea abies*) и обикновен бук (*Fagus sylvatica*). Съотношението между трите вида се мени в различни етапи от тяхната синдинамика. Освен смърч и бук, съедификатори на елата значително по-рядко са белият (*Pinus sylvestris*) и черният бор (*Pinus nigra* subsp. *pallasiana*), бялата (*Pinus peuce*) и черната мура (*Pinus heldreichii*), обикновеният явор (*Acer pseudoplatanus*) и др. Храстов етаж липсва, спорадично се срещат *Corylus avellana*, *Daphne mezereum*, *Lonicera nigra*, *L. xylosteum*, *Rosa pendulina*, *Rubus idaeus*.

В тревния етаж доминират видове, характерни за европейските широколистни мезофилни гори: *Aegopodium podagraria*, *Athyrium filix-femina*, *Cardamine pectinata*, *Dentaria bulbifera*, *Dryopteris filix-mas*, *Euphorbia amygdaloides*, *Galium odoratum*, *Glechoma hederacea*, *Lamium galeobdolon*, *Mycelis muralis*, *Sanicula europaea* и *Soldanella chrysostricta*, *Luzula luzuloides*, *L. sylvatica*, *Oxalis acetosella*, *Vaccinium myrtillus*, *Rhytidadelphus triquetrus* и др.

Монодоминантните и смесени с черен бор, смърч и черна мура гори от обикновена ела, развиващи се върху варовикови субстрати, имат ограничено разпространение в Средните Родопи и Славянка. В приземния синузий характерни видове са *Aquilegia vulgaris*, *Corallorhiza trifida*, *Daphne laureola*, *D. oleoides*, *Epipogium aphyllum*, *Haberlea rhodopensis*, *Hepatica nobilis* и *Rubus saxatilis*.

Този тип гори са включени в Червена книга на България том. III Местообитания с категория “застрашено местообитание”.

На територията на ДЛС „Борово” местообитанието е установено в отдели: 1: д, л; 2: д, е, н, о; 4: а; 42: а, в, г, д, е; 43: б, в, г, е; 44: б; 45: б, в; 46: б, в, г, ж; 47: б; 67: а, г, р, т, ц; 68: г, д; 69: в; 70: б, г, е; 87: г, з; 128: а, е; 129: а, г, е, з; 132: в; 152: в, е; 207: д; 218: в, з; 219: д; 221: к; 223: а, в, е, ж; 224: а, б; 225: а, г

Горите от смърч са доминиращи в иглолистния горски пояс в планините на България. Най-големи площи заемат в Родопите, Рила, Пирин, по-ограничено се срещат в Западна и Средна Стара планина, Витоша и Осоговска планина. Основното развитие на смърчовите фитоценози е между 1500-1600 и 1900-2100 m надм. вис. В затворени котловини и дълбоки долини, главно в Родопите, където се наблюдават температурни инверсии, се създават условия за развитие на смърчови фитоценози и при 1200 m надм. вис. Формите на релефа, надморската височина, изложението, основната скала и почвите не са строго определящи за развитието на смърчовите гори, но имат съществено значение за флористичния им състав и продуктивността им. Предпочитани са северните изложения и заравнените терени или склоновете с умерен наклон. Основните скали и почвите са кисели. Към горната граница на гората почвите са тъмноцветни планинско-горски (*Mollic Cambisols*), а на по-малка надморска височина - кафяви горски (*Eutric Cambisols*). Рядко (главно в Средните Родопи) смърчови монодоминантни и полидоминантни гори се развиват и на варовити, хумусно-карбонатни почви (*Rendzic Leptosols*). Поради високия склоп на голяма част от смърчовите гори, в тях почти не се развива храстов, а в някои случаи и тревен етаж.

В зависимост от надморската височина и флористичния състав се разграничават два подтипа.

1. G3.1B Alpine and Carpathian sub-alpine [*Picea*] forests

В горната зона на разпространението си (1700-2100 m надм. вис.) горите от обикновен смърч са предимно монодоминантни, с участие на бяла мура (*Pinus peuce*) и бял бор (*Pinus sylvestris*). Те формират горната граница на горите, като в някои участъци в Рила, Пирин и Стара планина са изместени от тези на бялата мура (*Pinus peuce*). В смесените гори от смърч и бяла мура обилието на смърча често е по-високо от това на бялата мура. Те са разпространени главно в каменисти участъци на горната граница на гората. В Родопите много характерни са смесените бялоборово-смърчови гори, срещащи се и при по-малка надморска височина. На северни изложения заемат предимно изпъкнали форми на релефа, а по южните предпочитани са подножията на склоновете или пониженията. В много случаи имат първичен характер, докато при други изложения и части от релефа те са главно преходен стадий във възстановяване на коренната смърчова гора, унищожена от различни фактори. Понякога е формиран храстов етаж от клек (*Pinus mugo*) и сибирска хвойна (*Juniperus sibirica*). В тревната покривка участват видове, характерни за подсъюз *Eu-Piceenion - Dryopteris dilatata, Homogyne alpina*,

Luzula sylvatica, *Melampyrum sylvaticum*, *Moehringia pendula*. На горната граница на гората, където високопланинските смърчови гори са с разреден склоп и групово разположение на дърветата, навлизат и видове от субалпийската тревна растителност - *Festuca nigrescens*, *F. valida*, *Vaccinium myrtillus* и др. В Рила и Западните Родопи е широко разпространена асоциацията *Moehringio pendulae-Piceetum*.

Тези типове гори са включени в Червена книга на България том. III Местообитания с категория “потенциално застрашено местообитание”.

На територията на ДЛС „Борово” местообитанието е установено в отдели: 1: е, ж, з, и, к; 2: а, б, в, г, с, у; 3: а, в, г, е, и, к, л, о, п, х, ц, ш, щ, ю; 4: б, в, г; 5: в, д, з, л; 6: ж; 7: б, е, и, к, л; 8: ж, з, и; 9: а, б, в, д; 10: г, е; 11: и; 12: а, д, з; 13: а, г, з; 14: в; 15: а, ж; 16: а; 47: в, е; 49: в, д; 50: а, г; 51: а; 53: а; 54: г, и, о; 55: г; 56: в, г; 57: ж, м; 59: б; 60: в, е; 61: г, ж, к; 63: б, в, г; 64: в; 69: д, ж; 87: а; 88: а, г, д, ж; 89: а, б, в, г, д; 90: б, г, з, к, о; 91: б, г, д, е; 92: а, б, е, ж; 93: а, б; 94: а, б, д, е; 95: а, б, в, г, д; 96: б, в, г, д, е, ж, з, к, л; 97: д, е, ж, з; 98: в, г, д, е; 99: б, в, д; 100: а; 101: в, е, з, к, н, х, ю; 102: а, г, ж, л, н, п; 103: а, б, в, г, д; 104: а, г; 105: б, г, ж, к, н, о, п; 106: г, е, з, и, к, н; 107: б, в, г, д; 108: а, в, г, е; 109: б, в, д, е, к; 110: б, в, г, д; 111: б, в; 112: в, г, з, и, к, л; 113: б, е; 114: б, в; 115: б, д, е; 116: а, ж; 117: б; 118: а, б; 119: а, в; 120: а; 121: а; 122: в, д; 123: а; 124: г; 125: г; 126: в; 128: ж, л; 130: а, г, д; 131: г, к, п; 132: а, д, е, л; 133: а, б, д, е; 134: а, в, з, и, м, р, ф, ч; 135: а, г, е, ж, з; 136: в, г, д, е, з, и; 137: б, г; 138: б, е, ж, и, к, л, м; 139: в, г, д, е, и, к, м, н, п; 140: в, г, д, ж, з, л; 141: а, б, г, з; 142: г, з; 143: а; 144: б, г; 145: е, з; 146: б, г; 147: а; 149: а, б; 152: г, д, ж; 153: б; 154: а, г; 155: д, ж; 157: а; 158: а, б, в; 161: а; 166: а, б; 167: г, д; 170: б, в, г; 172: б, в, г; 174: в, г; 176: в; 177: в; 178: а, г, з; 179: б, г; 180: а, е, ж, з, л, п; 181: б, д; 182: б, г, е, з; 183: а, б, д, и; 184: а, б, ж, м, н, п; 185: а, е, и, к; 186: д, е, з; 187: а, б, в, г, ж; 188: б, в, г, д, ж; 189: а, б, г, е, и; 190: а; 192: а, б, в, ж, и; 193: а, в, д, е, ж, з, и; 194: б, г, д; 196: к, м; 197: а, б, г, е, з; 198: ж; 199: в, м, н; 201: ж, и; 203: б, в, ж; 204: а, б; 205: б, е, л, м, н, о; 206: в, е, ж; 207: е; 208: б; 210: з; 221: в, м; 222: г; 229: б; 240: д; 244: е, ж; 254: в, г, ж, и, к; 255: в, г, и, к; 256: г, д; 257: ж, з, и; 258: г, е; 259: в, г; 260: б, е, и; 261: в; 262: к; 263: в, д, ж; 264: д; 265: д, з, к, м; 267: д, з, н; 268: ж, з, м, н; 269: г, к, л, н; 271: д; 272: б, в,

г, д, е, ж, к, л, м, н, п, у, х; 273: г; 274: а, б; 275: а, в; 276: в; 277: б, е, ж; 278: б, в; 279: а, г, д; 280: б; 281: а, г; 282: а, в, д; 283: б, г, л

2. G3.1E1 South-eastern Moesian [*Picea abies*] forests

В долната част на разпространението си (1200-1800 m надм. вис.) горите от обикновен смърч по-често са смесени с участие на обикновена ела (*Abies alba*), бял бор (*Pinus sylvestris*) и обикновен бук (*Fagus sylvatica*). В тревния етаж участват както видове, характерни за европейските широколистни мезофилни гори, така и видове, характерни за иглолистните бореални гори - *Dentaria bulbifera*, *Epilobium montanum*, *Festuca drymeja*, *Luzula luzuloides*, *L. sylvatica*, *Oxalis acetosella*, *Rhytidadelphus triquetrus*, *Vaccinium myrtillus*, *Veronica urticifolia*, *Viola reichenbachiana*. Тези гори се отнасят към подсъюз *Abieti-Piceenion* и асоциация *Veronico urticifoliae-Abietum*.

Тези типове гори са включени в Червена книга на България том. III Местообитания с категория “потенциално застрашено местообитание”.

На територията на ДЛС „Борово” местообитанието е установено в отдели: 3 с, 3 т, 3 у, 7 м, 8 а, 8 б, 8 г, 8 д, 15 и, 16 д, 69 и, 97 в, 98 а, 165 ж, 272 р.

Гори във фаза на старост (Old growth forests)

ГФС са гори в последната фаза от развитието си, в които дървостоят е достигнал значителна възраст, не е съществено повлиян от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия и се характеризира с:

- неравномерна пространствена и възрастова структура;
- наличие на стари живи дървета с диаметри близки до максималните за съответния дървесен вид и месторастене;
- стоящи и паднали големи мъртви дървета в различни фази на разлагане.
- дървета с хралупи;
- големи мъртви дървета, които са все още на корен;
- дървета с изсъхнали, деформирани или счупени върхове и клони;

Горите във фаза на старост (ГФС), със своята специфична структура и функционалност, са местообитание на комплекс от видове от различни екологични и таксономични групи. Поради ограничените знания за тях все още не може да се определи колко от проучените видове са свързани единствено с тези гори, но определено може да се каже, че много видове намират в тях оптимални условия за съществуване. Нещо повече, при

сравняване на ГФС и по-млади гори са отчетени съществени разлики във видовия състав и обилието, което е показател за уникалността на тези екосистеми.

За поддържане на характеристиките на горите във фаза на старост определените насаждения трябва да се оставят на естествената им динамика. В тях не се допуска лесовъдска намеса и извличане на дървесина, освен в случаите на големи природни нарушения /ветровали и каламитети на площи заемащи над 50% от горски територии на стопанството/. Приблизително 160 до 230 години са нужни за да се формира гора със характеристики, на гора във фаза на старост. Трансформацията от зрели гори към гори във фаза на старост е постепенна и продължителността ѝ зависи много от дървесния състав (видовете достигат за различно време пределна физиологична възраст), условията на месторастене (периодът е по-кратък на добри месторастения, отколкото на бедни) и първоначалната структура на насажденията (при хомогенна структура е по-бавно в сравнение с хетерогенната).

На територията на ДЛС “Борово” гори намиращи се във фаза на старост или притежаващи потенциал за превръщането им в такива са установени в отдели , посочени в приложение № 1 към доклада.

ЗАПЛАХИ ЗА ВКС 3

1. Намаляване на процента на лесистост на територията на ТП ДГС „Батак”.
2. Намаляване на процента на ГФС.
3. Изчистване на насажденията от мъртва и биотопна дървесин, б т.ч. дървета с хралупи, единични и групи със стари дървета.
4. Залесяване на естествени открити пространства.
5. Антропогенна фрагментираност на територията.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ ВКС 3

Тази част от управлението на ГВКС включва извършване на периодични наблюдения и анализ на състоянието на вида гора, чрез теренни наблюдения и разработване и прилагане на отделна програма за всеки вид гора. За разработването и прилагането на такава програма може да се наложат консултации с експерти в областта на дендрологията, ботаниката и природозащитата. Консултации и информация могат да се

получат и от съответните институции (поделенията на МОСВ и ИАГ).

1. Програмата за мониторинг трябва да бъде разработена със стандартни оперативни процедури, които да включват ясни индикатори, подходящи за целите на стопанисване. Мониторинг се провежда най-малко веднъж годишно, но е възможно и сезонно отчитане, ако в горскостопанската единица настъпват значими събития само през определени месеци.
2. При теренната работа да се извършва наблюдение на показатели като жизненост на отделните дървета, структура на насаждението, здравословно състояние, наличие на дегенеративни процеси, размерите, разположението и честотата, в която се срещат празни пространства, нивата на фрагментация, базовата територия, наличие на сукцесия и нейната посока и т.н. и/или интерпретация на дистанционно получени данни.
3. Трябва да се установят заплахите за видовете гори с ВКС 3 и доколко сериозни са те, и да се определят мерките, които трябва да се вземат за намаляването им.
4. За успешно прилагане на процедурите по мониторинг е необходимо обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което да запознае всички с ограниченията във връзка с наличието на ВКС и мерките за неговото опазване.
5. При извършване на мониторинга може да се окаже, че плановете за управление не отразяват реалното състояние на горите, заплахите и тенденциите. В такъв случай трябва да се потърси съвет от специалисти, които да определят дали има пропуски в плановете и дали досегашният модел на стопанисване е критичен за опазването на вида екосистема. При установяване на необходимост от промяна към по-строг режим на стопанисване, териториите с наличие на ВКС 3 могат да бъдат включени в План за действие за опазване на биоразнообразието в рамките на по-голям ландшафтен обект или могат да бъдат включени в защитени територии.

ВКС 4. ЕКОСИСТЕМНИ УСЛУГИ ОТ КРИТИЧНО ЗНАЧЕНИЕ. Основни екосистемни услуги от критично /незаменимо/ значение в определени ситуации, вкл. опазване на водосбори и контрол на ерозията на уязвими почви и склонове.

Тази ВКС се отнася до важните екологични функции на стопанисваната гора. Определени са следните компоненти:

- **Гори представляващи единствени източници на питейна вода**
- **Гори от решаващо значение за водосбора**
- **Гори с решаващо противоерозионно значение**
- **Гори с пожарозащитни функции**
- **Гори с решаващо значение за земеделието и рибарството**

На територията на ТП ДЛС „Борово” са представени типове ГВКС, свързани с екологичните функции на горските екосистеми. Определянето на тези консервационни стойности е извършено по данни от горскостопанските планове и проведени интервюта с горските служители и местните заинтересовани страни. За всяка една от идентифицираните ВКС-та за територията на ТП ДЛС „Борово” са разписани конкретни мерки за стопанисване и мониторинг, посочени по - долу.

ВКС 4.1 ГОРИ – ЕДИНСТВЕНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ПИТЕЙНА ВОДА

В България за ГВКС се считат всички ГТ попадащи в рамките на санитарно-охранителните зони 1 и 2 на източници за питейно-битово водоснабдяване, определени по реда на Наредба 3 от 2000 г. За ВКС се считат също и ГТ попадащи в близост до източници за питейно - битово водоснабдяване, но без определени официални СОЗ, когато те са територии, включващи реката и крайбрежните заливаеми ивици на разстояние от 3500 м над водоземането и 50 м под него с широчина не по-малка от 1500 м от двете страни на реката.

За територията на ТП ДЛС “Борово” в тази консервационна стойност попадат следните отдели и подотдели, определени като вододайната зона, обособени с цел снабдяване на населените с вода за питейно-битови нужди. Включените горскостопански единици са определени въз основа на ГСП като водоайна зона и след интервюта с персонала на стопанството.

Таблица № 2. Списък на отдели и подотдели, определени като вододайни зони за ДЛС “Борово”

ТП ДЛС “Борово”	Отдели	Площ ха
Вододайна зона „Балдарана“, определена със Заповед №СОЗ-М-22 от 19.07.2005 год.	135 з, 138 к, 139 е, з, и, к, л, 140 д, 187 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, б, в, г, д, е, ж, 188 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, б, в, г, д, е, ж, 189 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 190 а, б, в, 191 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, ж, л, м, н, 192 1, б, в, г, д, е, ж, з, и, 193 1, 2, 3, 4, в, г, д, е, ж, з, и, 194 1, а, б, в, г, д, е, ж, 195 1, 2, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 196 1, 2, 4, а, б, в, г, ж, з, л, 197 в, г, д, ж, з, и, 198 б, в, и, л, м, 199 1, 3, 4, б, в, 259 б, в, 260 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, к, 261 а, 269 5, 270 а, в, г, 271 г, 272 3, 4, в, г, е, ж, з, л, м, о, п, у, х	756,2
Водохвощания за питейни цели	2 а, г, д, з, к, л, н, о, 44 б, 64 и, 120 г, 134 в, 163 е, к.	127,9
Вододайна зона на река Гашня	59 1, 2, 3, а, б, в, 60 1, 2, а, б, в, г, д, е, 61 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с 62 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, б, в, г, е, ж, з, 87 а, б, в, 88 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж,	324,6
Каптажи с. Селча	64 и, 134 в,	21,4
Каптажи с. Фотиново	44 б, 163 е,	53,5
Горски чешми и кладенци – 49 броя	2 с, 5 и, 8 а, 10 г, 13 ж, 15 б, 17 в, 40 о, я, 41 л, 44 а, , 56 г, 74 з, 78 е, 98 е, 160 з, д, 117 2, 164 б, 108 б, 116 2, 120 е, 1, 121 в, 130 м, 132 ж, 2, 139 н, 159 г, 160 г, 191 ж, н, 199 г, 277 г, 138 ж, 201 3, 205 н, 211 б, 272 л, 229 в, 236 а, 240 1, 244 4, 253 е, 265 м, 258 7	372,2

ЗАПЛАХИ

1. Намаляване на пълнотата на насажденията под 0,5.
2. Складиране на дървесина непосредствено да водните течения.
3. Извършване на подвоз и извоз на дървесина, когато почвата е мокра и/или преувлажнена.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.1

1. Горският стопанин е длъжен да се съобразява с режимите на стопанисване и опазване, съгласно Наредба 3 от 2002г. за санитарно-охранителните зони около водоемите за питейно и битово водоснабдяване.
2. Когато няма обособени санитарно-охранителни зони за източниците на питейна вода се използват посочените в определението за ВКС 4.1. изисквания. Да се разработят специфични мерки за стопанисване и опазване, съответстващи на изискванията на Наредба 3 от 2002г. Като общи препоръки за лесовъдска намеса могат да се посочат:
  - Зоните в непосредствена близост до водоизточниците изискват повече внимание, минимално нарушаване на земната повърхност при извоз на дървесина, дърводобив с много ниска интензивност или липса на такъв. В случаите, когато водоизточника е каптаж или извор, поръчителна добра практика е зоната около него да се остави без лесовъдска намеса като остров на старостта;
  - Да се подпомага създаването и поддържането на смесени насаждения с неравномерна пространствена структура;
  - Да се използват лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие на горските територии във водосбора с гора;
  - Пълнотата на насажденията във водосбора да не намалява под 0.5, но и да не е по-висока от 0.8, тъй като се увеличава процента на евапотранспирация;
  - Забрана за използване на голи сечи;
3. Трябва да се извършва обучение на персонала, който участва в горско стопанските мероприятия. Обучението трябва да запознае персонала с ограниченията от наличието на ВКС и мерките за опазване на тези стойности.

4. В процеса на учредяване на СОЗ, стопаните трябва да търсят компенсации за пропуснатите ползи или увеличените разходи при стопанисването на тези гори.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.1

Горските стопани трябва да използват мониторинга на водите, извършван от компетентните органи – РИОСВ или водностопанските фирми. За водоизточниците, които не са включени в горепосочения мониторинг, се провеждат периодични консултации със съответните заинтересовани страни.

ВКС 4.2. ГОРИ С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА ВОДНИЯ ОТТОК ВЪВ ВОДОСБОРИТЕ

В България за ГВКС се приемат всички ГТ, които представляват:

1. Горски територии попадащи във водосборите на поройни водни течения, чиято лесистост надхвърля 40%;
2. Съобщества на клек (*Pinus mugo*);
3. Горски територии представляващи горна граница на гората (ГГГ), определени по реда на ЗГ или попадащи в 200 метровата ивица под ГГГ;
4. Крайречни естествени гори от *Q. pedunculiflora*, *Q. robur*, *Fr. oxycarpa*, *Ulmus minor*, *U. laevis*, *Salix alba*, *Alnus glutinosa*, *Populus alba*, *P. nigra*, *Platanus orientalis*, попадащи в заливаемата тераса на речното течение;
5. Горите между дигата и десния бряг на р. Дунав, горите на островите и 200 метровата ивица от високия бряг на реката;
6. Гори в 100 метровата ивица на реките Марица, Тунджа, Места, Струма, Арда, Лом, Цибрица, Огоста, Скът, Искър, Янтра, Вит, Съзлийка, Стряма, Осъм, Русенски Лом, Камчия, Велека, Резовска (Българския бряг);
7. ГТ попадащи в санитарно-охранителна зона 3 на язовирите чието основно предназначение е за питейни нужди, определени по реда на Наредба 3 от 2000 г.

За територията на ДЛС "Борово" са определени ГВКС, покриващи изискванията на т. 3 и 7, от определението, съгласно Националното ръководство за определяне на ГВКС.

Отдели и подотдели, представляващи ВКС 4.2.3 на територията на ТП ДЛС „Борово“: 1 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 2 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, 3 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, ф, х, ц, с, т, у, ч, ш, щ, ю, 4 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, д, е, 5 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, л, к, б 1, 2, 3, 4, 5, 51, а, б, в, г, д, е, ж, 7 51, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 8 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 9

1, а, б, в, г, д, 10 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, а, б, в, г, д, е, ж, 11 1, 2, 3, 4, 51, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 12 1, а, б, в, г, д, е, ж, з, 13 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 14 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, б, в, г, 15 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 16 1, а, б, в, г, д, 17 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 51, а, б, в, г, д, е, ж, з, 18 1, 2, а, б, в, г, д, е, ж, з, 19 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, 20 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 51, а, а1, б, б1, в, в1, г, г1, д, д1, е, е1, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, 21 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, а, б, в, г, д, е, ж, 22 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, 23 а, б, в, г, д, е, ж, 24 1, 2, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, 25 а, б, в, г, д, е, 26 а, б, в, г, д, е, ж, 27 1, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, 28 1, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 29 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, а, б, 30 1, 2, а, б, в, г, д, е, ж, з, 31 1, 2, а, б, в, г, д, е, 32 1, а, б, в, г, д, 33 1, 2, 3, 4, 5, а, а1, б, б1, в, в1, г, г1, д, д1, е, е1, ж, ж1, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, 34 а, б, в, г, д, 35 1, 51, 52, 53, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, 36 1, 2, 3, 51, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, 37 1, 2, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 38 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, 39 1, а, а1, б, б1, в, в1, г, г1, д, д1, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, 40 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, а1, б, б1, в, в1, г, г1, д, д1, е, е1, ж, ж1, з, з1, и, и1, к, к1, л, л1, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, 41 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, 42 1, а, в, г, д, е, 43 а, б, в, г, д, е, ж, з, 44 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, а, б, в, 45 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, б, в, 46 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, 47 1, 2, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 48 1, 2, а, б, в, г, д, 49 1, 2, а, б, в, г, д, е, ж, з, 50 1, 2, а, б, в, г, д, 51 1, 2, а, б, в, г, д, е, ж, 52 1, а, б, 53 1, а, б, в, г, 54 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 55 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, 56 1, 2, 3, а, б, в, г, д, 57 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, 58 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, д, е, 59 1, 2, 3, а, б, в, 60 1, 2, а, б, в, г, д, е, 61 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 62 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, б, в, г, д, е, ж, з, 63 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 64 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 65 1, 2, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 66 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 67 1, 2, 3, 4, 5, 6, 51, 52, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, 68 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, б, в, г, д, 69 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 70 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 51, 52, а, б, в, г, е, ж, з, и, к, л, 71 1, 2, 3, 4, 5, 51, а, б, в, г, 72 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, ж, з, 73 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 74 1, 2, 51, 52, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 75 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, а1, б, б1, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, 76 1, 2, 3, а, б, в, г, д, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, 77 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, а1, б, б1, в, в1, г, г1, д, д1, е, е1, ж, ж1, з, з1, и, и1, к, к1, л, л1, м, м1, н, н1, о, о1, п, п1, р, р1, с, с1, т, т1, у, у1, ф, ф1, х, х1, 78 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, 79 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, д, 80 1, а, б, в, г, д, е, ж, 81 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, 82 1, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, 83 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 84 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 85 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, 86 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 87 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, 88 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, 89 1, 2, 3, а, б, в, г, д, 90 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 91 1, а, б, в, г, д, е, ж, 92 1, 2, а, б, в, г, д, е, ж, 93 1, а, б, 94 1, а, б, в, г, д, е, ж, 95 1, 2, а, б, в, г, д, 96 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 97 1, 2, а, б, в, г, д, е, ж, з, 98 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, б, в, г, д, е, ж, 99 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, 100 1, 2, 3, а, б, 101 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, 102 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 103 1, а, б, в, г, д, е, 104 1, 2, а, б, в, г, д, 105 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 106 51, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, 107 1, 2, 3, 51, а, б, в, г, д, е, 108 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, а, б, в, г, д, е, ж, 109 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 110 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, 111 а, б, в, г, д, е, 112 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 113 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, д, е, 114 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, 115 а, б, в, г, д, е, 116 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 117 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, 118 а, б, в, г, 119 а, б, в, г, д, 120 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 121 1, 2, 3, 4, а, б, в, 122 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, 123 1, а, б, в, г, д, е, ж, з, 124 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, 125 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 126 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 127 1, 2, 3, а, б, в, г, 128 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 129 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, а, б, в, г, д, е, ж, з, 130 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 131 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 132 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 133 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 134 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, 135 1, 2, а, б, в, г, д, е, ж, з, 136 1, 2, 51, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 137 1, а, б, в, г, д, е, 138 1, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 139 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 140 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 141 1, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 142 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, д, е, ж, з, 143 а, б, в, г, д, е, 144

1, а, б, в, г, 145 1, 2, 3, 51, а, б, в, г, д, е, ж, з, 146 1, а, б, в, г, д, е, ж, 147 а, б, в, г, д, 148 а, б, в, 149 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, 150 1, 2, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 151 1, а, б, в, г, д, е, 152 1, а, б, в, г, д, е, ж, 153 а, б, в, 154 1, а, б, в, г, д, 155 1, а, б, в, г, д, е, ж, 156 1, 2, 3, а, б, в, г, 157 51, а, б, в, г, 158 1, 2, а, б, в, г, 159 1, а, б, в, г, 160 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 161 1, а, б, в, 162 1, 2, 3, а, б, в, г, 163 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 164 1, 2, а, б, в, г, д, е, ж, з, 165 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, ж, 166 1, 2, а, б, 167 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, 168 1, 2, 3, а, б, в, 169 1, 2, 3, 4, а, б, в, 170 1, а, б, в, г, 171 1, 2, а, б, 172 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, 173 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, а, б, в, г, 174 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, 175 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, ж, 176 1, 2, а, б, в, г, 177 1, 2, а, б, в, г, 178 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 179 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, б, в, г, д, е, ж, 180 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 181 1, 2, 3, а, б, в, г, д, 182 1, 2, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 183 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 184 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 185 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 186 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 187 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, а, б, в, г, д, е, ж, 188 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, б, в, г, д, е, ж, 189 1, 2, 3, а, б, в, г, е, ж, з, и, 190 а, б, в, г, д, 191 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 192 1, 2, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 193 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 194 1, а, б, в, г, д, е, ж, 195 1, 2, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 196 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, 197 1, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 198 1, 2, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 199 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 200 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 201 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 202 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, 203 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, д, е, ж, з, 204 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 а, б, в, г, д, 205 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 206 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 207 1, 2, 3, 4, 51, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, 208 1, 2, а, б, в, г, д, е, 209 1, 2, а, б, в, г, д, 210 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 211 1, 2, 3, 4, 5, 51, а, б, в, г, д, е, 212 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 213 1, 2, 3, 4, 5, 6, 51, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 214 1, 2, 3, 4, 5, 51, а, б, в, г, д, е, ж, 215 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 216 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 217 1, а, б, в, г, д, е, ж, 218 а, б, в, г, д, е, ж, з, 219 1, а, б, в, г, д, е, 220 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, ж, з, 221 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, 222 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 51, 52, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, 223 1, а, б, в, г, д, е, ж, з, 224 а, б, в, 225 1, а, б, в, г, 226 1, 2, 3, 4, а, б, в, 227 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, 228 1, 2, 3, а, б, в, г, 229 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 230 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, д, е, ж, з, 231 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, 232 1, 2, 3, а, б, в, г, 233 1, а, б, в, 234 1, а, б, 235 1, 2, а, б, 236 1, а, 237 1, 2, а, 239 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, 240 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, а, б, в, г, д, е, ж, з, 241 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, д, е, 242 1, а, б, в, г, д, е, 243 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, ж, з, 244 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, ж, 252 1, 51, а, б, в, г, д, е, ж, 253 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, 254 1, 2, 3, 4, 5, 6, 51, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 255 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 256 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, 257 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 258 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, а, б, в, г, д, е, ж, 259 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 51, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 260 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 261 1, а, б, в, г, д, 262 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 263 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, д, е, ж, з, 264 1, 2, 3, 51, а, б, в, г, д, 265 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 267 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, 268 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 269 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 51, 52, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 270 1, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 271 1, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 272 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, с, т, у, ф, х, 273 1, 2, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 274 1, 2, а, б, в, 275 1, 2, 3, 4, а, б, в, 276 1, 2, а, б, в, г, 277 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 278 1, 2, а, б, в, г, 279 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, 280 1, 2, а, б, в, 281 а, б, в, г, 282 1, а, б, в, г, д, 283 1, 2, 3, 4, 5, 6, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н.

ЗАПЛАХИ

1. Намаляване на пълнотата на насажденията под 0,5.
2. Складиране на дървесина непосредствено да водните течения.
3. Извършване на подвоз и извоз на на дървесина, когато почвата е мокра и/или преувлажнена.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.2

1. Да се картира местоположението на всички територии в горскостопанската единица, които потенциално представляват ГВКС 4.2. Препоръчва се да се използва информация от горскостопанските планове и консултации с експерти. Да се направи теренна проверка за установяване на коректността на информацията.

2. Установените гори с водоохранни и водорегулиращи функции се картират.

3. Планирането и стопанските дейности в ГВКС се съобразяват с поддържане и подобряване на ВКС 4.2. Като общи препоръки за лесовъдска намеса могат да се посочат:

- Във връзка с намаляване повърхностния воден отток да се използват лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие на горските територии във водосбора с гора;
- При нужда се провеждат залесителни мероприятия за увеличаване на лесистостта на водосбора;
- Подпомага се създаването и поддържането на смесени насаждения с неравномерна пространствена структура;
- Пълнотата на насажденията във водосбора да не намалява под 0.5;
- Забрана за използване на голи сечи;
- Използват се технологични схеми и техника, осигуряващи минимално нарушаване на земната повърхност при извоз на дървесина;
- След прекратяване на стопанските дейности се извършва рехабилитация на нарушените терени (напр. извозни горски пътища);
- В териториите, заети от съобщества на *Pinus mugo*, не се води стопанска дейност.

4. Препоръчва се провеждане на обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което трябва да го запознае с ограниченията от наличието на ВКС и мерките за опазване.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.2

Да се организира и прилага система за годишен мониторинг, която да отчита състоянието и измененията в ключови параметри на горите, представляващи ГВКС 4.2. Препоръчително е да се използват и данни от мониторинга на водите, извършван от компетентните органи – РИОСВ или водностопанските фирми.

ВКС 4.3 ГОРИ С РЕШАВАЩО ПРОТИВОЕРОЗИОННО ЗНАЧЕНИЕ

В България за ГВКС се приемат всички ГТ, представляващи:

1. ГТ с наклон над 30° (или по-малък, при разположение под обработваеми земи, поляни, голини, редени, които са с наклон над 10° и дължина по-голяма от 200 м) с площ над 1 ha и пълнота над 0,6;
2. Гори, създадени по технически проекти за борба с ерозията, корекционни, брегозащитни и колматажни горски пояси,
3. Гори, предпазващи населени места или комуникации, разположени на пътя на паднали до момента лавини по данни от Планинската спасителна служба, гори в снегосборна област с наклон между 20° – 50° , както и такива разположени под обезлесена снегосборна област с дължина над 200 м. и наклон над 20° ;

От Горски територии, включени на територията на ТП ДЛС „Борово” за тази консервационна стойност се покриват определенията по т.1.

1. ГТ с наклон над 30° (или по-малък, при разположение под обработваеми земи, поляни, голини, редени, които са с наклон над 10° и дължина по-голяма от 200 м) с площ над 1 ha и пълнота над 0,6;

Насаждения с наклон над 30° : 4:5; 5:1; 6 , д; 10 г, д , 5, 6, 8, 9, 12 ; 12 :1 ; 13 а, 1 ; 14 а, б, в, 2, 3; 15:в, 5, 6; 16:б; 17:а, з, 7; 18:а, б, д, е, 2; 19:4; 20:л; 23:а; 25:в; 26:а, б, в; 27:к, л; 28:и, к; 29:а, б, 8, 9, 10; 30:а, б, в, з; 31:а, б, в, г, е; 32:а, б, в, г, 1; 33:а, в, г, д; 34:а, б, в; 35:б, г, м, н, о; 36:в, и, ф, х; 37:б, е, 2; 38:д, е, ж, б; 39:а, б, в, з; 40:а, г, д, у, ж1; 41:ж; 42:а, в, г, д, е, 1; 43:б, г; 44:а, б; 45:а, б; 46:а, б, в, г, д; 47:б, в, г, д, е, з, и; 48:д; 51:д; 52:а; 53:а, б, в; 54:г; 55:б; 56:а, б, в; 58:г; 59:б, в, 1; 60:е; 61:л, м, р, 4, 5, 6, 7, 8, 9; 62:б, в, г, д, е, ж, з, 2, 3, 4, 5, 6; 63:ж, з, и, к; 64:3; 65:д, з; 66:н; 67:о, р, 3, 4; 70:5; 71:в; 72:а, б, в, г, д; 75:б, о; 78:3; 79:в, г, д, 5; 80:а, е, ж; 81; 82:г, з, с, ф; 83:а, б, в, д, к; 84:ж, з; 85:б, в, г, з, и, л, с, т, у, 2, 3; 86:г, д, е, ж, з, и, к, 2; 87:а, б, в, г, д, е, ж, з; 88:в, г, д, е, ж, 1, 3; 89:б, в, 2; 99:2; 106:д, ж, з, к; 111:б, г, д, е; 116:б, м, н, о; 117:в; 118:в; 119:а, г, д; 120:б, в; 121:б; 125:а, б, в; 126:и; 127:а, б, г; 128:а, 1; 129:а, б, в, г; 131:г; 132:в; 133:б; 135:ж; 136:в; 143:а; 144:б, г; 145:а; 149:а, б, 1; 150:ж; 151:е; 152:б, г, е, ж; 153:в; 157:в, г; 158:1, 2; 160:г; 161:б, в; 162:а, б, г, 3; 164:а, г; 165:а, б, в, г, д; 176:а, б, в; 181:а, г, д; 197:ж; 198:з, м; 209:г, 2; 210:ж, 4; 212:г, 3, 5; 213:л; 216:в, г, 3; 217:б; 218:з; 219:е; 223:в, г; 224; 225:а, б, в, г; 226; 227:а, б, в, г, 4; 228:а, б, в, г, 2; 230:е, ж; 231:а, б, в, г, 4; 232:в, г; 233:б, в; 241:4; 242:е; 252:ж; 267:л, м, р; 269:е, ж, з, и, л, м, н;

ЗАПЛАХИ

1. Прилагане на лесовъдски системи, при които пълнотата на насажденията да се намалня под 0,5.

2. Извеждане на горскостопански мероприятия на каменливи и урвисти терени
3. Използването на техники и технологии нарушаващи почвената покривка.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.3

1. Стопанисването на гори, представляващи ГВКС 4.3, трябва да е съгласно изискванията на ЗГ по отношение на горите със специално предназначение и с насока към ограничаване опасността от развитие на ерозионни процеси.

2. Планирането и стопанските дейности в ГВКС се съобразяват с ВКС 4.3. Като общи

препоръки за лесовъдска намеса могат да се посочат:

В горите с решаващо противоерозионно значение:

- Когато пред насаждение от списъка на ГВКС 4.3 са поставени допълнително една или повече цели (напр. курортни гори), лесовъдските мероприятия трябва да постигнат баланс между тях, но като приоритет остава осигуряване на противоерозионната функция;

- Да се използват лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие на горските територии с гора, като пълнотата на насажденията не се намалява под 0.5;
- Да се водят предимно отгледни и санитарни сечи;
- В насаждения от лесно възобновяващи се издънково дървесни видове се допуска сеч за подмладяване на растителността;
- При много стръмни терени (31-45о) не се водят голи сечи и краткосрочно постепенни сечи;
- При каменливи и урвисти терени (над 45о) да не се провеждат стопански мероприятия;
- При извеждането на сеч да се използват техника и технологии, с които в минимална степен се нарушава растителната и почвената покривка.
- При необходимост се провеждат залесителни мероприятия, като с предимство се използва коренната горскодървесна растителност;

В горите с решаващо значение против формиране на срутища и сипеи:

- Не се допуска извеждането на сечи;
- Провеждат се мероприятия за подпомагане допълнителното настаняване на растителност;
- Предвиждат се мероприятия за заздравяване устойчивостта в основата на склона при водни течения (включва изграждането на технически съоръжения за формиране на профил на равновесие).

В горите с решаващо значение за защита от лавини:

- Наложителна е оценка на стабилността на насаждението и мерки за нейното подобряване при необходимост;
- При необходимост от провеждане на лесовъдски мероприятия се препоръчва внимателна намеса с ниска интензивност;
- Не се допуска извеждането на голи сечи;
- При извеждане на възобновителни сечи не трябва да се отварят пространства с големи размери, както и такива разположени по посока на склона;
- Формиране и поддържане на разновъзрастни насаждения, с групова структура и максимална пълнота.
- Провеждат се мероприятия за подпомагане допълнителното настаняване на растителност;
- Не се допускат никакви стопански мероприятия в клековите формации.

3. Да се определят извозните пътища, временни складове и сечищата, които имат нужда от рехабилитация. След провеждането на дърводобив задължително се извършват необходимите възстановителни мероприятия, съобразно нарушенията на терена.

4. Да се разработят планове или правила за рехабилитация на нарушени или други територии, застрашени от ерозия и/или в които мониторингът показва активизиране на ерозионни процеси.

5. Препоръчва се провеждане на обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което да го запознае с ограниченията от наличието на ВКС и мерките за опазване.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.3

1. За горите, представляващи ГВКС 4.3, да се организира и прилага система за годишен мониторинг. Препоръчително е да се осъществят контакти и консултации с експерти от РИОСВ.

2. За горите с решаващо противоерозионно значение да се извършва краткосрочен и дългосрочен мониторинг:

- краткосрочен – наличие на прояви на съвременна ерозия (засегната площ). Наблюдение – всяка година;
- дългосрочен – правят се измервания на мощността на почвения профил и мъртвата горска постилка (МГП). Наблюдение – през 10 г.

3. За горите с решаващо значение против формиране на срутища и сипеи се отчита динамиката на следните параметри:

- При формиран сипей се отчита обема на отложените материали;
- Площна динамика на свлачището;
- Площна (обемна) динамика на зоната на разрушаване; Наблюденията се извършват всяка година.

4. За горите с решаващо значение против формиране на лавини се отчита наличието на лавинна дейност. Наблюденията се извършват всяка година.

ВКС 4.4. ГОРИ, КОИТО ПРЕДСТАВЛЯВАТ БАРИЕРА ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА ПОЖАРИ

За ГВКС се приемат всички широколистни гори, разположени между иглолистни насаждения, между иглолистни насаждения и населени места, между иглолистни насаждения и земи за селскостопанско ползване, с ширина на насаждението минимум 100 м. и максимум 250 м. и състав, включващ всички широколистни видове без бреза, акация и топови култивари.

Пожарите са част от естествената динамика на горските екосистеми. Горските пожари, независимо дали са възникнали по естествени причини или са причинени от хора, могат да се превърнат в унищожителни и неконтролируеми пожари, които да представляват сериозна заплаха за живота и собствеността на хората, или да застрашат

екосистеми или видове. През последните десетина години пожарите оказват сериозно и продължително въздействие върху горите в България. Призната е важноста на опазването на всички наши гори от по-нататъшни поражения от пожари. Едно насаждение в ключова позиция би могло да предотврати разпространението на пожарите в други територии. Добре развитата и гъста широколистна гора е по-устойчива на пожари в сравнение с по-рядката широколистна или иглолистна гора, заради листопада и гниенето. При големите пожари, широколистните гори са с най-плътно покритие от листа, а в същото време листата опадали при последния листопад са в начален стадий на гниене, поради което няма достатъчно запалим материал, ако сравним с иглолистните гори например. Друга гледна точка е, че гората трябва да е много добре развита, с плътно покритие на короните, така че да ограничи развитието на тревите и храстите като етажи. Това предполага ограничаване на дейности, които намаляват склопеността, оставят след себе си лесно запалими отпадъци и предизвикват появата и развитието на растителни видове в долните етажи, докато гората не възстанови плътното си покритие.

За територията на ТП ДЛС „Борово” са идентифицирани гори, които отговарят на определението за ВКС 4.4: 20 л, 21 1, 2, 3, 4, 7, 8, б, г, ж, 23 а, 24 о, 25 а, в, 26 а, б, в, г, 27 г, ж, з, и, к, л, м, н, п, р, с, т, у, 28 1, а, б, г, д, е, ж, з, и, к, л, н, 29 1, 10, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, а, б, 30 1, а, б, в, г, з, 31 1, 2, а, б, в, г, д, 32 1, 2, а, б, в, г, д, 33 1, 2, 3, а, а1, б, б1, в, в1, г, г1, д, е, ж, з, л, н, о, п, с, у, ф, х, ц, щ, ю, я, 34 а, б, в, д, 35 1, 2, 3, 4, 5, 51, 52, 53, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 36 1, 2, 3, 51, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, с, ф, х, 37 1, 2, 51, а, б, в, д, е, ж, м, с, т, 38 1, б, а, г, д, е, ж, л, м, н, т, у, ф, 39 1, а, а1, б, б1, в, в1, г, г1, д, е, з, щ, ю, я, 40 2, а, д, л, м, у, ф, ч, 73 к, 74 1, 2, а, б, д, ж, и, л, м, 75 5, а1, б, д, е, ж, з, л, о, р, с, т, у, ф, ч, ш, 76 2, 3, 4, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 77 1, 2, 3, 4, 5, а1, б, б1, в1, г, г1, д, д1, е, е1, ж1, з, з1, и, и1, к, к1, л, л1, м, м1, н, н1, о, п, р, с, с1, т, т1, у1, ф, ф1, х, х1, ц, ч, ш, щ, ю, я, 78 1, 2, 3, е, ж, з, и, к, л, м, н, п, р, с, т, у, 79 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, д, 80 а, е, ж, 81 а, в, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 82 а, г, е, ж, з, и, с, ф, 83 1, 2, 3, 4, 5, а, в, д, е, ж, з, и, к, 84 1, 2, в, г, д, е, ж, 85 2, 3, 4, а, в, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 86 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, 225 б, в, 226 1, а, б, в, 227 1, 2, 3, 4, б, в, г, 228 1, 2, 3, 4, в, г, 229 з, 231 г, 232 б, г, 233 1, б, 234 б.

ЗАПЛАХИ

1. Прилагането на лесовъдски системи, при които пълнотата на насаждението да се намалня под 0,5.
2. Извеждане на госкостопански мероприятия на каменливи и урвеси терени.
3. Използването на техники и технологии нарушаващи почвената покривка.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕНА ВКС 4.4

1. Да не се допуска фрагментация на тези гори. Насажденията с отворен склоп или гори в които е воден дърводобив с висока интензивност са по-предразположени към пожари, тъй като създават предпоставки за увеличаване на тревното и храстовото покритие.

2. В наличните ивици широколистни гори да се запази и поддържа широколистния състав на гората. При стопанисването им да не се допуска понижаване на пълнотата под 0.7 върху цялата площ на ГВКС 4.4. При възобновителните сечи да се използват лесовъдски системи, които подпомагат създаването на групова структура.

3. При липса на подобни ивици да се планира създаването на буферни зони от пожароустойчиви дървесни видове с подходящи схеми на залесяване.

4. Да се разработят планове за борба с пожарите, които включват стандартни оперативни процедури за борба с пожарите и обучение на персонала, съгласно горското законодателство в страната.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.4

При тази ВКС се извършва мониторинг за честотата и площното разпространение на запалванията и пожарите в горскостопанската единица

ВКС 4.5. ГОРИ С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ДЕЙНОСТИ /ЗЕМЕДЕЛИЕ, РИБНИ ЗАПАСИ/ И ЗА ЗАЩИТАТА НА ИНФРАСТРУКТУРНИТЕ ОБЕКТИ

Всички гори, с критични функции, от които зависят земеделието, състоянието на рибните запаси, и защитата на инженерни съоръжения са ГВКС, когато представляват:

1. Ивично разположени гори, в съседство с обработваеми земи, създадени, или функциониращи като полезащитни горски пояси, когато ширината на горската ивица не е по-голяма от 100 м.

2. Крайречни гори, доминирани от различни представители на род върбови, по поречието на р. Дунав и др. реки, описани в ръководството.

3. Гори, създадени за защита на инженерни съоръжения.

За територията на ТП ДЛС „Борово” са идентифицирани гори, които отговарят на определението за ВКС 4.5,1: 20 л, 21 1, 2, 3, 4, 7, 8, б, г, ж, 23 а, 24 о, 25 а, в, 26 а, б,

в, г, 27 г, ж, з, и, к, л, м, н, п, р, с, т, у, 28 1, а, б, г, д, е, ж, з, и, к, л, н, 29 1, 10, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, а, б, 30 1, а, б, в, г, з, 31 1, 2, а, б, в, г, д, 32 1, 2, а, б, в, г, д, 33 1, 2, 3, а, а1, б, б1, в, в1, г, г1, д, е, ж, з, л, н, о, п, с, у, ф, х, ц, щ, ю, я, 34 а, б, в, г, д, 35 51, 52, 53, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 36 1, 2, 3, 51, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, с, ф, х, 37 1, 2, а, б, в, д, е, ж, м, с, 38 1, б, а, г, д, е, ж, л, м, н, т, у, ф, 39 1, а, а1, б, б1, в, в1, г, г1, д, е, з, щ, ю, я, 40 2, а, д, л, м, у, ф, ч, 73 к, 74 1, 2, а, б, д, ж, и, л, м, 75 5, а1, б, д, е, ж, з, л, о, р, с, т, у, ф, ч, ш, 76 2, 3, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, 77 1, 2, 3, 4, 5, а1, б, б1, в1, г, г1, д, д1, е, е1, ж1, з, з1, и, и1, к, к1, л, л1, м, м1, н, н1, о, п, р, с, с1, т, т1, у1, ф, ф1, х, х1, ц, ч, ш, щ, ю, я, 78 1, 2, 3, е, ж, з, и, к, л, м, н, п, р, с, т, у, 79 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, д, 80 а, е, ж, 81 а, в, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 82 а, г, е, ж, з, и, с, ф, 83 1, 2, 3, а, в, д, е, ж, з, и, к, 84 1, 2, в, г, д, е, ж, 85 2, 3, 4, а, в, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, 86 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, 225 б, в, 226 1, а, б, в, 227 1, 2, 3, 4, б, в, г, 228 1, 2, 3, в, г, 229 з, 231 г, 232 б, г, 233 1, б, 234 б.

ЗАПЛАХИ ЗА ВКС 4.5

Повишена интензивност на провежданите сечи в тези гори или провеждане на сечи с малък възобновителен период.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.5

1. Необходимо да се оцени реалните и потенциални заплахи за ключовите горски функции от горскостопанските дейности. След оценката да се извършат и консултации с местните общности, съответните експерти и органи за да се получи информация за въздействието на други дейности върху идентифицираните горски територии и да се предприемат мерки за намаляване на потенциални бъдещи заплахи.

2. След оценката на заплахите, да се разработят мерки за запазване или възстановяване на нарушени територии / функции.

3. За горите, създадени или функциониращи като полезащитни горски пояси, с най-добър ефект в практиката се утвърждава ажурният (продухваем) тип полезащитен пояс. Би следвало стопанисването да е насочено към оформянето и подържането именно на такъв тип пояси, чрез формиране на дървесен (горен) етаж и храстов (долен) етаж, като ажурността по цялата височина е не по-малка от 50% при равномерно разположение по дължина.

4. В крайречните гори от значение за рибните популации, се препоръчва да не се планират и провеждат стопански мероприятия. При необходимост се планират и провеждат дейности за възстановяване на крайречните горски съобщества.

5. В горите за защита на инженерни съоръжения отгледните сечи се водят с умерена интензивност. Възобновителните мероприятия трябва да осигурят плавен преход между старото и новото поколение гора, който да не намалява съществено защитните ѝ функции – да се прилагат само сечи с дълъг възобновителен период.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.5

За горите, представляващи ГВКС 4.5, да се организира и прилага система за годишен мониторинг, която да отчита състоянието и измененията в ключови параметри на тези гори.. Да се използват съвременни картови материали и теренна информация. Необходимо е да се следи за изменения на добивите в обработваемите земи и на рибните ресурси в съответните територии.

ВКС 5. ОСНОВНИ ПОТРЕБНОСТИ НА НАСЕЛЕНИЕТО.МЕСТА И РЕСУРСИ ОТ ФУНДАМЕНТАЛНО ЗНАЧЕНИЕ ЗА ЗАДОВОЛЯВАНЕ НА ОСНОВНИТЕ ПОТРЕБНОСТИ НА МЕСТНИТЕ ОБЩНОСТИ И КОРЕННОТО НАСЕЛЕНИЕ (ВКЛ. ПОМИНЪК, ЗДРАВЕ, ХРАНА, ВОДА), ИДЕНТИФИЦИРАНИ С ТЯХНО УЧАСТИЕ.

Тази ВКС се различава от биологичните и екологични стойности по участието на местните общности в ползването и управлението на гората. При определянето и трябва да се оцени потенциалната зависимост на местното население от ресурсите, които им дава гората.

Една гора може да има статут на гора с ВКС, ако местните общности получават от нея жизненоважни горива, храни, фураж, лекарства, или материали за строителството, без да имат леснодостъпни алтернативи за тяхното набавяне. В такива случаи високата консервационна стойност изрично се определя като една или повече от тези основни потребности. Ако хората от някоя общност получават приходите си единствено от дадена гора и нямат алтернативен източник на доходи, то тази гора има ВКС. Места и ресурси от фундаментално значение за задоволяване на основните потребности на местните общности , идентифицирани с тяхното участие.

Средногодишното ползване на дърва за огрев от местното население през последните 5 години възлиза на 1750 мз по тарифа на корен. На територията на стопанството се разрешава пашата на едър и дребен рогат добитък върху площ от 4600 ха, върху която могат да пасат 4600 бр. Едър рогат добитък или 18000 бр. дребен рогат добитък. Разрешените за паша площи са в пъти повече, отколкото възможностите на отглеждащото животни местно население.

Предвиденият годишен добив на билки е 1,5 тона, на гъби 3 т. Горски плодове са предвидени в размер на 4,5 т. Ресурса е достатъчен за задоволяване нуждите не само на местното население, но и на съседните общини.

ЗАПЛАХИ ЗА ВКС 5

Превишение на определения ресурс за бране на билки и плодове, разрушаване на екосистеми, предоставящи традиционен поминък на местното население от странични ползвания от горите.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ И МОНИТОРИНГ НА РЕСУРСИТЕ, СВЪРЗАНИ С ВКС 5

Като общи препоръки за управлението на горите в ТП ДЛС “Борово” с цел съхраняване на социалната им значимост може да се каже:

- Поради високата степен на зависимост на местното население от дърва за отопление и битови нужди, ръководството на ТП ДЛС “Борово” трябва да предвиди и за бъдеще добив на необходимите количества дърва за предлагане на местното население, без да бъде превишано, обаче предвиденото по ГСП количество;
- Да се ползват възможностите за допълнителни приходи от събиране на такси по съответните тарифи за ползване на недървесни горски продукти и извършване на туристически дейности в земите от горския фонд;
- Да не се извършват залесявания с не-типични и не-местни видове;
- Мероприятията да се провеждат равномерно по цялата територия на горскостопанските единици;
- Да не се превишават по обем и интензивност ползванията определени по ГСП.

Като общи препоръки за мониторинг на горите в ТП ДЛС “Борово” с цел съхраняване на социалната им значимост може да се каже:

- Веднъж на 5 години да се извършва консултация с местната власт и населението за проверка социалната значимост на ресурсите на територията на ТП ДЛС “Борово” съгласно определението за ВКС 5;
- Ежегодно да се извършва контрол по дейностите предвидени в ГСП, като те се съобразяват с препоръките и указанията за стопанисване на ресурсите, свързани с ВКС 5

ВКС 6. КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ. Места, ресурси, местообитания и ландшафти от глобално или национално културно , археологическо или историческо значение и/или от критично /незаменимо/значение за традиционната култура на местните общности и коренното население, идентифицирани с тяхно участие, вкл. Културно, екологично , икономическо или религиозно /духовно значение.

Една гора може да се обяви за ГВКС, ако притежава или осигурява стойности, без които местната общност би претърпяла драстична промяна в културата, или за които общността няма алтернатива. Съгласно нормативната уредба в страната около 40 000 обекта на културно-историческото наследство в България имат статут на паметник на културата. Част от тях попадат в гори или са тясно свързани с горски територии.

Такива ГВКС в България, съдържащи ВКС 6, са всички:

1. Гори и земи от горския фонд попадащи в 500 м ивица около манастирите;
2. Горски територии в 100 м ивица около манастири и други религиозни обекти извън Приложение 7 (църкви, параклиси, оброчища, аязма, текета и др.), древни светилища, окултни средища, археологически паметници и разкопки и др. места важни за съхраняване на духовността, традициите, историческата и културната памет, определени при консултациите с местните хора;
3. Горски територии в 100 м ивица около територии, традиционно свързани с провеждането в тях на събори, надпявания и други мероприятия, важни за съхраняване на културното наследство и националните традиции, определени при консултациите с местните хора;
4. Горски територии в границите на обекти на недвижимото културно наследство (паметниците на културата) или в техните охранителни зони;
5. Горски територии непосредствено разположени (в 30 м. ивица/ по 15 м от всяка страна на пътеката) по протежение на официално маркирани туристически маршрути и немаркирани, но често използвани туристически пътеки.
6. Горски територии в 50 м. ивица около туристически обекти, както и горски територии с изключителна естетическа и рекреационна стойност (вкл. единични дървета или малки групи дървета – напр. вековни или забележителни дървета), чешми, беседки, образователни маршрути, и др. важни за туризма и образованието места.

На територията на ДЛС “Борово” не са установени горски територии, отговарящи на изискванията в определението по ВКС 6 към националното ръководство за определяне на ГВКС.

ЗАПЛАХИ ЗА ВКС 6

Стопанска дейност, водеща до промяна на инфраструктурата, ландшафта, или структурата на насажденията.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 6

Да не се планират и провеждат мероприятия, които водят до промяна на ландшафта, облика на местностите и понижаване стойностите на гората като ВКС 6 (напр. голи сечи, реконструкции, краткосрочно-постепенни сечи, възобновителни сечи с голяма интензивност). Особено внимание трябва да се обърне на запазване и по възможност подобряване на естетическите и защитни функции на гората (запазване на мъртви стоящи и лежащи дървета, живи единични и групи дървета с интересни интериорни качества, дървета с храсти, стари дървета).

През туристическите сезони и периодите на провеждане на традиционните събори, панаири или културни, исторически, религиозни мероприятия на местното население, в отделите на провеждането им да не се извършват дърводобивни, извозни и други горскостопански дейности, нарушаващи духа и спокойното протичане на мероприятията.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 6

1. Да се извършва проверка дали ГВКС запазва критична значимост съгласно определението за ВКС 6 през 5 – годишен период

2. Ежегодно да се извършва контрол по спазването на режимите на обектите на недвижимото културно наследство , определени в техните заповеди.

3. Ежегодно да се извършва контрол по дейностите предвидени в горскостопанските планове и съобразени с препоръките за стопанисване на ВКС.

4. Препоръчително е мониторинга да включва и документална проверка и снимков материал.